

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

ÚVOD

Vzdelávací štandard predmetu slovenský jazyk a literatúra je platný pre 1. – 8. ročník gymnázia s osemročným vzdelávacím programom. Chápeme ho predovšetkým ako program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych poznávacích a komunikačných schopností žiakov. V tomto zmysle je cieľom výučby v gymnáziách pomáhať žiakom vytvárať poznatky, zážitky a získať skúsenosti, nie smerovať učenie len na sprostredkovanie a zapamätanie hotových poznatkov. Učiteľ by nemal žiakom predkladať len hotové poznatky, ale vytvárať im podmienky a pripravovať podnety, aby nadobúdali vedomosti vlastným úsilím. Veľmi dôležitou súčasťou vyučovania je využívanie rôznych metód práce (komunikatívno-zážitkové vyučovanie, projektové vyučovanie, kooperatívne učenie), pomocou ktorých sa žiaci majú naučiť pracovať samostatne a v skupinách, študovať literatúru, využívať klasickú aj virtuálnu knižnicu, vyhľadávať a získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet slovenský jazyk a literatúra tvoria dve tesne zviazané a obsahovo sa prelínajúce zložky, a to jazyková a literárna. Cieľom oboch zložiek je viesť žiakov k uvedomeniu si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí. Základom literárnej zložky je postupné rozvíjanie čitateľských kompetencií od analytického čítania až po schopnosť pracovať s významom literárneho textu na vyššej individuálnej úrovni spracovania (syntetické a hodnotiace čítanie).

Vnútročné delenie predmetu slovenský jazyk a literatúra je v plnej kompetencii učiteľa a príslušnej predmetovej komisie, rovnako ako aj osnovanie učiva počas štúdia.

JAZYKOVÁ ZLOŽKA PRE 1. – 4. ROČNÍK

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk je vnímaný ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka. Vo vyučovaní jazyka je v popredí analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré sú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii.

Nová štruktúra dokumentu

Inovovaný vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry – jazyková zložka – si zachoval tabuľkovú formu, ktorá sa delí podľa komunikačných jazykových kompetencií – čítanie s porozumením, písanie a hovorenie (počúvanie je integrovanou súčasťou hovorenia). Komunikačné jazykové kompetencie členia obsah učiva a výkon do uzavretých celkov na základe predmetových kompetencií. Kompetencie – čítanie s porozumením, písanie, hovorenie – je možné rozvíjať samostatne alebo ich vzájomne kombinovať. Postupnosť rozvíjania uvedených kompetencií je v právomoci učiteľa.

Vzdelávací štandard pre jazykovú zložku predmetu tvoria časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- **riadky:** aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- **stĺpce:** predmetové kompetencie, optimálny a minimálny výkon.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter. Sú nevyhnutné pre rôzne činnosti súvisiace s učením sa.

Predmetové kompetencie sú špecifické pre konkrétny predmet. Majú činnostný charakter a sú napĺňané výkonom a obsahovým vymedzením učiva.

Aplikačný kontext sa stal v inovovanom vzdelávacom štandarde dominantným prvkom. Ide o **textovú zložku** vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé slohové útvary/žánre stanovené v obsahovom štandarde. V rámci **kompetencie čítanie s porozumením** predstavuje textová zložka priestor na analýzu, t. j. priestor na vyvodzovanie, utvrdzovanie jednotlivých pojmov a nadobúdanie predmetových kompetencií. Pri **kompetenciách písanie a hovorenie** žiak deklaruje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie formou tvorby konkrétneho slohového útvaru/žánru. Jednotlivé slohové útvary/žánre tak predstavujú priestor, v ktorom žiak aplikuje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie z jednotlivých jazykových rovín a slohu.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou – výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou – dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci štvrtého ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Obsahový štandard predstavuje **druhú a neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho štandardu**. Tvoria ho základné **pojmy** z oblasti jazykovedy a teórie komunikácie. **Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami je v plnej kompetencii učiteľa**. Pojmy sú graficky rozdelené do dvoch kategórií:

- **tučné písmo** – pojmy už boli zavedené v základnej škole,
- **normálne písmo** – pojmy zavádzané v rámci 1. – 4. ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

Poznávacie (kognitívne) kompetencie	Komunikačné kompetencie	Interpersonálne (sociálne) kompetencie	Intrapersonálne (osobnostné) kompetencie
Kompetencia: používať kognitívne operácie	Kompetencia: tvoriť, prijímať a spracovávať informácie	Kompetencia: akceptovať skupinové hodnoty	Kompetencia: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu
Kompetencia: učiť sa sám aj v skupine	Kompetencia: vyhľadávať a sprostredkovať informácie	Kompetencia: tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín	Kompetencia: vytvárať vlastný hodnotový systém
Kompetencia: kriticky myslieť	Kompetencia: formulovať svoj názor a argumentovať	Kompetencia: spolupracovať s jednotlivcami aj skupinami	
Kompetencia: formulovať a riešiť problémy	Kompetencia: verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city	Kompetencia: vžiť sa do pocitov a konaní inej osoby	Kompetencia: regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život
Kompetencia: tvorivo myslieť			

Tabuľka 1 Komunikačné jazykové kompetencie ¹		
Čítanie s porozumením	Písanie	Hovorenie
Predmetové kompetencie		
I. Zamerať svoje čítanie podľa potreby.	I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.	I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.
II. Pochopiť obsah textu.		II. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov.
III. Pochopiť kompozíciu textu.	II. Organizovať text z hľadiska kompozície.	III. Používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku.
	III. Zosúladiť štýl textu s cieľom písania.	IV. Štylizovať text.
IV. Pochopiť gramatickú formu textu.	IV. Štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia.	
	V. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov.	
	VI. Transformovať texty z jedného žánru do druhého.	
	VII. Opakovane čítať a opravovať text so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis.	

Inštrukcia

¹) Jednotlivé tabuľky jazykových komunikačných kompetencií (čítanie s porozumením, písanie, hovorenie) sú v dokumente zaradené pod sebou, čo však neznamená, že učiteľ je povinný preberať ich v tej postupnosti, ako ich udáva pedagogický dokument. V právomoci učiteľa je rozhodnúť o postupe preberania jednotlivých komunikačných jazykových kompetencií a ich nožnej kombinácii.

Tabuľka 2 Čítanie s porozumením	
I. Zamerať svoje čítanie podľa potreby.	Vybrať text na základe znalostí informačných prameňov, podľa komunikačného zámeru a podľa danej situácie.
	Nahlas, ticho a opakovane prečítať text.
II. Pochopiť obsah textu.	Vyvodit' explicitné a implicitné informácie z vecného aj umeleckého textu.
	Porozumieť významu slov v umeleckých a vecných textoch.
	Overiť si význam slova.
	Porozumieť štruktúre slova a jeho častiam.
III. Pochopiť kompozíciu textu.	Prerozprávať obsah umeleckého a vecného textu na základe chronologickej alebo logickej postupnosti.
	Rozoznať a pomenovať časti vonkajšej kompozície textu.
IV. Pochopiť gramatickú formu textu.	Rozoznať a pomenovať časti vnútornej kompozície umeleckého textu.
	Vyhľadať prvky nadväznosti medzi slovami a skupinami slov, ktoré vyjadrujú významovú a gramatickú súvislosť medzi vetami, odsekmi, časťami výpovedí.
	Určiť syntaktické zloženie viet.
	Pochopiť a vysvetliť funkciu slovných druhov a ich gramatických kategórií v umeleckom a vecnom texte.

Tabuľka 3 Písanie	
I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.	Sformulovať cieľ a tému písomného prejavu.
	Vybrať vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi písania.
II. Organizovať text z hľadiska kompozície.	Zostaviť osnovu, koncept.
	Zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti.
	Zoradiť motívy podľa fáz vnútornej kompozície umeleckého a vecného textu.
	Prispôbiť formálnu úpravu textu vybranému žánru.
III. Zosúladiť štýl textu s cieľom písania.	Zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie a využívať primerané stylistické prostriedky.
	Využívať bohatstvo spisovnej a nespisovnej lexiky národného jazyka.
	Overiť si v jazykových príručkách vhodnosť a správnosť použitých slov.
IV. Štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia.	Utvoriť jednoduché vety s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka.
	Utvoriť jednoduché súvetia s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka.
V. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov.	Vybrať a použiť slová, vety, textové pasáže z rozličných informačných zdrojov.
	Vybrať a použiť údaje z grafov a tabuliek.
	Vytvoriť graf a tabuľku.
VI. Transformovať texty z jedného žánru do druhého.	Určiť rozdielnosti jednotlivých útvarov/žánrov.
	Vytvoriť modifikovaný text.
VII. Opakovane čítať a opravovať text so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis.	Skontrolovať a upraviť text s cieľom zlepšiť štýl a opraviť gramatické chyby, pravopis a interpunkciu.
	Upraviť text na základe spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov.
	Vytvoriť čistopis.
	Skontrolovať a zhodnotiť spolužiakov text.

Tabuľka 4	Hovorenie
I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.	Sformulovať vlastný názor a pomocou argumentov ho obhájiť.
	Sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii.
	Zosúladiť jazykové a mimojazykové prostriedky s cieľom komunikácie.
	Zvoliť vhodný spoločenský tón komunikácie v súlade s jej cieľom a prostredím.
	Začať a ukončiť komunikáciu na určitú tému.
	Zistiť pomocou kontrolných otázok, či ostatní porozumeli prejavu.
	Analyzovať a zhodnotiť kvalitu ústneho prejavu. Rešpektovať jazykové pravidlá.
II. Používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov.	Vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich vo vlastnom prejave.
III. Používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku.	Využívať v jazykovom prejave diferencovanú slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu a komunikačných partnerov.
	Rešpektovať jazykové pravidlá.
IV. Štylizovať text.	Utvoriť jednoduché vety a súvetia.
	Využívať vo vetách správne gramatické tvary slov.
	Uplatňovať logickú nadväznosť vytvoreného textu.
	Rešpektovať v ústnom prejave znaky slohových žánrov/útvarov. Rešpektovať jazykové pravidlá.
V. Využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky.	Uplatňovať plynulosť, tempo a zrozumiteľnosť prejavu.
	Využívať gestikuláciu a mimiku.

ČÍTANIE S POROZUMENÍM			
APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať			
Predmetové kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
I. Zamerat' svoje čítanie podľa potreby.	1. Vybrať text na základe znalostí informačných prameňov, podľa komunikačného zámeru a podľa danej situácie.	1.1 Žiak dokáže z obsahového i formálneho hľadiska správne vybrať text a odôvodniť správnosť vybraného textu v konkrétnej situácii. 1.2 Žiak dokáže na základe analýzy jednotlivých textov identifikovať, systematizovať a zovšeobecniť poznatky o slohových útvaroch/žánroch.	1.1 Žiak dokáže podľa zadaných kritérií vybrať text a odôvodniť správnosť výberu na základe subjektívnych pocitov. 1.2 Žiak dokáže reprodukovať definície slohových útvarov/žánrov.
	2. Nahlas, ticho a opakovane prečítať text.	Optimálny I. Žiak 2.1 Žiak dokáže samostatne a bez prípravy správne, plynule a nahlas čítať akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam a dokáže prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby mohol čo najefektívnejšie pochopiť informácie. 2.2 Žiak dokáže správne v domácich a cudzích slovách artikulovať a spisovne vyslovovať slabiky de, te, ne, le, di, ti, ni, li; dodržiavať správnu dĺžku slabík a pravidlá spodobovania.	Minimálny I. Žiak 2.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa a po predchádzajúcej príprave nahlas čítať akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam. 2.2 Žiak dokáže po príprave a s pomocou učiteľa správne vyslovovať slabiky de, te, ne, le, di, ti, ni, li v domácich a cudzích slovách a dodržiavať správnu dĺžku slabík.

ČÍTANIE S POROZUMENÍM			
APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.			
KEŤOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať			
Predmetové kompetencie		Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
II. Pochopiť obsah textu.	1. <u>Vyvodit'</u> explicitné a implicitné informácie z vecného aj umeleckého textu.	1.1 Žiak dokáže v akomkoľvek texte, ktorý je primeraný veku žiaka, vyhľadať explicitne a implicitne vyjadrené informácie a správne spojiť jednotlivé údaje do komplexnej informácie. 1.2 Žiak dokáže na základe explicitných a implicitných informácií v umeleckom texte analyzovať dej, vyvodit' hlavnú myšlienku a pointu. 1.3 Žiak dokáže obhájiť svoje stanovisko a ako argumenty použiť niektoré poznatky získané analýzou textu. 1.4 Žiak dokáže vytvorit' a vysvetliť definície daných pojmov a uviesť ich príklady.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vyhľadať v texte explicitne vyjadrené informácie vzťahujúce sa na danú tému. 1.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa zo známeho umeleckého textu vyvodit' hlavnú myšlienku. 1.4 Žiak dokáže zreprodukovať definície daných pojmov.
	2. <u>Porozumieť'</u> významu slov v umeleckých a vecných textoch.	2.1 Žiak dokáže analyzovať text po lexikálnej stránke a vysvetliť stylistický význam jazykových prostriedkov v texte. 2.2 Žiak dokáže v prečítanom texte vysvetliť význam slov, ktoré pozná.	2.1 Žiak dokáže vysvetliť stylistickú funkciu citovo zafarbených slov v texte. 2.2 Žiak dokáže v prečítanom texte s pomocou učiteľa vysvetliť význam slov, ktoré pozná.
	3. <u>Overiť'</u> si význam slova.	3.1 Žiak dokáže na základe kontextu alebo pri jazykovej a stylistickej analýze textu odhadnúť význam slov, ktoré nepozná a overiť si ich v jazykových slovníkoch.	3.1 Žiak dokáže určiť neznáme slová v texte a s pomocou učiteľa vyhľadať ich význam v jazykových slovníkoch.
	4. <u>Porozumieť'</u> štruktúre slova a jeho častiam.	4.1 Žiak dokáže určiť v slove slovtvorný základ, predponu a príponu a vysvetliť ich vplyv na zmenu lexikálneho významu. 4.2 Žiak dokáže v texte priradiť základové slovo k odvodenému slovu a naopak. 4.3 Žiak dokáže určiť slová, z ktorých vzniklo zložené slovo.	4.1 Žiak dokáže určiť v slove predponu, vysvetliť jej vplyv na zmenu lexikálneho významu. 4.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa určiť slová, z ktorých vzniklo zložené slovo.
	5. <u>Prerozprávať'</u> obsah umeleckého a vecného textu na základe chronologickej alebo logickej postupnosti.	5.1 Žiak dokáže prerozprávať obsah textu so zachovaním časovej a logickej postupnosti. 5.2 Žiak dokáže vyjadriť názor na prečítaný text, obhajovať svoje stanovisko a ako argumenty, resp. protiargumenty použiť niektoré poznatky získané analýzou textu.	5.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa prerozprávať obsah známeho umeleckého textu so zachovaním časovej postupnosti. 5.2 Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok.

ČÍTANIE S POROZUMENÍM

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať

Predmetové kompetencie		Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
III. Pochopiť kompozíciu textu.	1. Rozoznať a pomenovať časti vonkajšej kompozície textu.	1.1 Žiak dokáže rozlíšiť jednotlivé časti vonkajšej kompozície textu a vyjadriť ich pri hlasnom čítaní. 1.2 Žiak dokáže identifikovať znaky vonkajšej kompozície jednotlivých slohových útvarov/žánrov. 1.3 Žiak dokáže na základe porovnania textov určiť odlišné, resp. spoločné znaky vonkajšej kompozície štandardizovaných slohových útvarov/žánrov. 1.4 Žiak dokáže určiť jednotlivé časti tabuľky, pomenovať ich a objasniť vzťahy medzi nimi.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa pri čítaní rozlíšiť jednotlivé časti vonkajšej kompozície textu. 1.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa na základe porovnania textov určiť spoločné a odlišné znaky vonkajšej kompozície štandardizovaných žánrov/útvarov. 1.4 Žiak dokáže pomenovať niektoré časti tabuľky.
	2. Rozoznať časti vnútornej kompozície textu umeleckého textu.	2.1 Žiak dokáže identifikovať všetky časti vnútornej kompozície umeleckého textu. 2.2 Žiak dokáže na základe porovnania textov určiť odlišné, resp. spoločné znaky vnútornej kompozície štandardizovaných slohových útvarov/žánrov.	2.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa identifikovať úvod a rozuzlenie vo vnútornej kompozícii umeleckého textu. 2.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa na základe porovnania textov určiť spoločné a odlišné znaky vnútornej kompozície štandardizovaných žánrov/útvarov.

ČÍTANIE S POROZUMENÍM

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KEŤOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať

Predmetové kompetencie		Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
IV. Pochopiť gramatickú formu textu.	1. Vyhládat prvky nadväznosti medzi slovami a skupinami slov, ktoré vyjadrujú významovú a gramatickú súvislosť medzi vetami, odsekmi, časťami výpovedí.	1.1 Žiak pri hlasnom čítaní rešpektuje prostriedky nadväznosti: prestávka, dôraz, interpunkčné znamienka a typ písma (napr. kurzíva, tučné), hlavný slovný prízvuk, typ písma, interpunkciu.	1.1 Žiak po predchádzajúcej príprave a s pomocou učiteľa rešpektuje pri hlasnom čítaní prostriedky nadväznosti: hlavný slovný prízvuk, typ písma, interpunkciu.
	2. Určiť syntaktické zloženie viet.	2.1 Žiak dokáže v jednoduchých vetách určiť hlavné a vedľajšie vetné členy, zdôvodniť ich funkciu. 2.2 Žiak dokáže na základe analýzy rozlíšiť jednotlivé typy viet (jednoduchá veta, jednoduché súvetie).	2.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v jednoduchých vetách určiť hlavné vetné členy a zdôvodniť ich funkciu. 2.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa určiť holú a rozvitú vetu.
	3. Pochopiť a vysvetliť funkciu slovných druhov a ich gramatických kategórií v umeleckom a vecnom texte.	3.1 Žiak dokáže určiť vzory podstatných a prídavných mien a svoje tvrdenie zdôvodniť. 3.2 Žiak dokáže roztriediť podstatné a prídavné mená podľa gramatického rodu. 3.3 Žiak dokáže určiť slovné druhy a svoje tvrdenie zdôvodniť. 3.4 Žiak dokáže vysvetliť úlohu slovíec v rozprávaní, prídavných a podstatných mien v opise. 3.5 Žiak dokáže vysvetliť stylistickú funkciu stupňovania prídavných mien a prísloviac v texte. 3.6 Žiak dokáže vysvetliť stylistickú funkciu zámen a častíc v texte. 3.7 Žiak dokáže vysvetliť dôležitosť gramatickej zhody medzi prídavnými a podstatnými menami pre porozumenie textu.	3.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vymenovať jednotlivé vzory podstatných a prídavných mien. 3.2 Žiak dokáže roztriediť podstatné mená podľa gramatického rodu. 3.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa určiť podstatné mená, prídavné mená a slovesá v texte. 3.4 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známom texte vysvetliť vysokú frekvenciu slovíec v rozprávaní. 3.5 Žiak dokáže s pomocou učiteľa stupňovať akostné prídavné mená.

PÍSANIE			
APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetové kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.	1. Sformulovať cieľ a tému písomného prejavu.	1.1 Žiak dokáže navrhnúť tému písania, ktorá je v súlade s komunikačnou situáciou a cieľmi písania.	1.1 Žiak si dokáže z navrhovaného súboru tém vybrať tému písania, ktorá je v súlade s komunikačnou situáciou a cieľmi písania.
	2. Vybrať vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi písania.	2.1 Žiak dokáže na základe analýzy komunikačnej situácie vybrať vhodný slohový útvar/žáner, ktorý zosúladí s témou písania a svoje rozhodnutie vie zdôvodniť.	2.1 Žiak dokáže z navrhnutého súboru žánrov s pomocou učiteľa vybrať ten, ktorý zodpovedá téme.
II. Organizovať text z hľadiska kompozície.	1. Zostaviť osnovu, koncept.	1.1 Žiak dokáže urobiť poznámky/konspekt v súlade s logikou východiskového textu. 1.2 Žiak dokáže vytvoriť osnovu a koncept pripravovaného textu.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa urobiť poznámky zo zadaného textu. 1.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť osnovu a koncept pripravovaného textu.
	2. Zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti.	2.1 Žiak dokáže vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu. 2.2 Žiak dokáže z východiskového textu vybrať potrebné údaje a usporiadať ich. 2.3 Žiak dokáže pripraviť, uskutočniť a zaznamenať interview na zadanú alebo voľnú tému.	2.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť na zadanú tému krátky text, ktorý spĺňa niektoré znaky slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu. 2.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť text interview na zadanú tému, pokiaľ má dostatočný čas na prípravu.
	3. Zoradiť motívy podľa fáz vnútornej kompozície umeleckého a vecného textu.	3.1 Žiak dokáže pri tvorbe umeleckého a vecného textu aplikovať svoje vedomosti o vnútornej kompozícii.	3.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť jednoduché rozprávanie.
	4. Prispôbiť formálnu úpravu textu vybranému žánru.	4.1 Žiak dokáže pri písaní textu zohľadniť požiadavky na formálnu úpravu slohových útvarov/žánrov.	4.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vo vlastných textoch uplatniť formálnu úpravu jednotlivých slohových útvarov/žánrov.

PÍSANIE			
APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vziť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetové kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
III. Zosúladiť štýl textu s cieľom písania.	1. Zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie a využívať primerané stylistické prostriedky.	1.1 Žiak dokáže prispôbiť lexiku textu cieľu písania a komunikačnej situácii a pri tvorbe vlastného textu využíva čo najširšiu slovnú zásobu s ohľadom na žáner/slohový postup/štýl a cieľ komunikácie.	1.1 Žiak pri tvorbe textu využíva obmedzenú lexiku, často nevhodne opakuje slová v rámci textu.
	2. Využívať bohatstvo spisovnej a nespisovnej lexiky národného jazyka.	2.1 Žiak pri tvorbe textov funkčne využíva bohatstvo spisovnej a nespisovnej lexiky národného jazyka s ohľadom na žáner/slohový postup/štýl a cieľ komunikácie.	2.1 Žiak pri tvorbe textu využíva obmedzenú lexiku, často opakuje slová v rámci textu a nevhodne používa nespisovné slová.
	3. Overiť si v jazykových príručkách vhodnosť a správnosť použitých slov.	3.1 Žiak pozná funkciu jednotlivých jazykových príručiek a vie si vybrať a používať vhodnú jazykovú príručku.	3.1 Žiak dokáže na základe odporúčania učiteľa vybrať vhodnú jazykovú príručku a skontrolovať správnosť a význam slov použitých v texte.
IV. Štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia.	1. Utvoriť jednoduché vety s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka.	1.1 Žiak dokáže samostatne tvoriť jednoduché holé a rozvité vety s rôznou modalitou, pričom dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka. 1.2 Žiak dokáže samostatne tvoriť jednočlenné a dvojčlenné vety s rôznou modalitou, pričom dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka. 1.3 Žiak dokáže správne tvoriť vety so záporom.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa tvoriť jednoduché holé a rozvité vety s rôznou modalitou. 1.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa tvoriť vety so záporom.
	2. Utvoriť jednoduché súvetia s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka.	2.1 Žiak dokáže samostatne tvoriť jednoduché súvetia s rôznou modalitou, pričom dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka. 2.2 Žiak dokáže v texte uplatniť vsuvku, prístavok, oslovenie a použiť správnu interpunkciu.	2.1 Žiak dokáže tvoriť jednoduché súvetia, ktoré však obsahujú logické a pravopisné chyby.

PÍSANIE

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHÝ TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vziť sa do pocitov a konaní inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém

Predmetové kompetencie		Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
V. Používať informácie a textové pasáže z rozličných zdrojov.	1. Vybrať a použiť slová, vety, textové pasáže z rozličných informačných zdrojov.	1.1 Žiak dokáže v rozličných informačných zdrojoch vyhľadať vhodné informácie, zapísať si ich a využiť vo vlastnom texte. 1.2 Žiak dokáže zdôvodniť výber a použitie rozličných informácií z iných zdrojov vo svojom texte. 1.3 Žiak si dokáže systematicky a prehľadne tvoriť poznámky, zaznamenávať kľúčové slová a uplatniť ich vo vlastnom texte.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v rozličných informačných zdrojoch vyhľadať informácie súvisiace s obsahom jeho textu a využiť ich vo svojom texte.
	2. Vybrať a použiť údaje z grafov a tabuliek.	2.1 Žiak dokáže vyhľadať informácie v grafoch a tabuľkách a použiť ich vo vlastnom texte. 2.2 Žiak dokáže zdôvodniť výber a použitie rozličných informácií z grafov a tabuliek vo svojom texte a použiť ich v texte.	2.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vyhľadať informácie v tabuľkách a niektoré z nich využiť vo svojom texte.
	3. Vytvoriť graf a tabuľku.	3.1 Žiak dokáže z dostupných údajov a informácií vytvoriť graf a tabuľku a použiť ich v texte.	3.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa z dostupných údajov a informácií vytvoriť tabuľku a použiť ju v texte.
VI. Transformovať texty z jedného žánru do druhého.	1. Určiť rozdielnosti jednotlivých útvarov/žánrov.	1.1 Žiak dokáže porovnať a odlíšiť texty z hľadiska slohových útvarov/žánrov.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa a podľa stanovených kritérií porovnať texty z hľadiska slohových útvarov/žánrov.
	2. Vytvoriť modifikovaný text.	2.1 Žiak dokáže samostatne aplikovať svoje vedomosti o jednotlivých žánroch/útvaroch pri transformácii z jedného žánru do druhého.	2.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa doplniť do rozprávania jednoduchý opis alebo charakteristiku postavy.

PÍSANIE

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHÝ TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný prihovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vziť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém

Predmetové kompetencie		Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
VII. Opakovane čítať a opravovať text so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis.	1. Skontrolovať a upraviť text s cieľom zlepšiť štýl a opraviť gramatické chyby, pravopis a interpunkciu.	1.1 Žiak dokáže skontrolovať svoj text s cieľom vyhľadať a opraviť chyby, pričom aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie, syntaxe a slohu.	1.1 Žiak dokáže vyhľadať a opraviť niektoré chyby vo svojom texte.
	2. Upraviť text na základe spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov.	2.1 Žiak dokáže nahlas a plynulo prečítať svoj text, pričom správne artikuluje, intonuje, prispôbuje tempo svojho prejavu poslucháčom. 2.2 Žiak dokáže prijať hodnotenie druhých (spolužiakov a učiteľa), zlepšiť organizáciu a nadväznosť myšlienok, opraviť jednotlivé chyby a formálne nedostatky textu. 2.3 Žiak dokáže zdôvodniť, prečo niektoré pripomienky nezpracoval vo svojom texte. Pri obhajobe svojho názoru rešpektuje spoločenské a komunikačné pravidlá.	2.1 Žiak dokáže po príprave nahlas prečítať svoj text. 2.2 Žiak dokáže prijať hodnotenie druhých (spolužiakov a učiteľa) a s pomocou učiteľa dokáže opraviť identifikované chyby.
	3. Vytvoriť čistopis.	3.1 Žiak dokáže napísať čistopis.	
	4. Skontrolovať a zhodnotiť spolužiakov text.	4.1 Žiak dokáže opraviť texty vytvorené spolužiakom s cieľom vyhľadať a opraviť chyby, pričom aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie, syntaxe a slohu. 4.2 Žiak dokáže spoločensky vhodným spôsobom zhodnotiť texty vytvorené niekým iným a svoje hodnotenie dokáže zdôvodniť.	

HOVORENIE

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHÝ TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijímať a spracovávať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém

Predmetové kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.	1. Sformulovať vlastný názor a pomocou argumentov ho obhájiť .	1.1 Žiak dokáže sformulovať vlastný názor a použiť presvedčivé argumenty a vhodné výrazové prostriedky.	1.1 Žiak dokáže jednoduchým spôsobom vyjadriť vlastný názor na určitú tému a použiť predovšetkým subjektívne argumenty.
	2. Sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii.	2.1 Žiak si dokáže samostatne zvoliť alebo sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii. 2.2 Žiak dokáže samostatne pohoťovo sformulovať základné myšlienky na zvolenú tému a vysloviť ich výstižne a zrozumiteľne. 2.3 Žiak dokáže samostatne sformulovať súvislý a logicky usporiadaný text na danú tému.	2.1 Žiak si dokáže vybrať jednu z ponúknutých komunikačných tém. 2.2 Žiak dokáže po príprave sformulovať myšlienky na určenú tému. 2.3 Žiak dokáže podľa pokynov a s pomocou učiteľa sformulovať krátky text na danú tému a opraviť chyby v logickom usporiadaní svojej výpovede.
	3. Zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie.	3.1 Žiak dokáže použiť vhodné jazykové i mimojazykové (mimika, gestikulácia, postoj) prostriedky v súlade s komunikačnou situáciou.	3.1 Žiak dokáže vo vlastnom prejave použiť obmedzenú lexiku a často opakuje slová.
	4. Zvoliť vhodný spoločenský tón komunikácie v súlade s jej cieľom a prostredím.	4.1 Žiak dokáže v danej komunikačnej situácii použiť vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím, v ktorom sa daná komunikácia uskutočňuje. 4.2 Žiak v komunikácii vhodne využíva zvukovú stránku prejavu.	4.2 Žiak po vyzvaní učiteľom dokáže zmeniť silu hlasu.
	5. Začať a ukončiť komunikáciu na určitú tému.	5.1 Žiak dokáže pohoťovo a bez prípravy začať a ukončiť komunikáciu a dokáže vhodné výrazové prostriedky.	5.1 Žiak dokáže začať a ukončiť komunikáciu v súlade s témou a rečníckym žánrom.

HOVORENIE

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHÝ TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém

Predmetové kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
I. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum.	6. Zistiť pomocou kontrolných otázok, či ostatní porozumeli prejavu.	6.1 Žiak dokáže správne a spoločensky vhodne sformulovať otázku, aby zistil, ako poslucháči porozumeli vytvorenému prejavu.	6.1 Žiak dokáže po príprave sformulovať jednoduché otázky, aby si preveril, či poslucháči porozumeli jeho prejavu.
	7. Analyzovať a zhodnotiť kvalitu ústneho prejavu.	7.1 Žiak dokáže zhodnotiť prejav spolužiakov z hľadiska obsahu, jazykovej správnosti a spoločenského tónu a reagovať naň spoločensky vhodným spôsobom.	7.1 Žiak dokáže spoločensky vhodne vyjadriť svoj nesúhlas s obsahom komunikácie.
	8. Rešpektovať jazykové pravidlá.		
II. Používať informácie a textové pasáže z rozličných zdrojov.	1. Vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich vo vlastnom prejave.	1.1 Žiak dokáže vo vlastnom prejave vhodne využiť informácie alebo jazykové prostriedky získané z rôznych informačných zdrojov.	1.1 Žiak dokáže vo vlastnom prejave s pomocou učiteľa vhodne využiť informácie získané z rôznych informačných zdrojov.
III. Používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku.	1. Využívať v jazykovom prejave diferencovanú slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu a komunikačných partnerov.	1.1 Žiak dokáže v danej komunikačnej situácii využívať vhodné jazykové prostriedky s ohľadom na cieľ, obsah a adresáta komunikácie.	1.1 Žiak dokáže po upozornení nahradiť nespisovné jazykové prostriedky spisovnými.

HOVORENIE

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHÝ TEXTOV): statický opis; dynamický opis; umelecký opis; charakteristika; rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba); slávnostný príhovor (prívet); projekt; diskusia, výťah; odborný opis; prihláška; úradný list; úradný/štruktúrovaný životopis; slávnostný prejav; texty jednotlivých jazykových štýlov: náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký; texty jednotlivých slohových postupov: informačný, rozprávací, opisný, výkladový; úvaha; výklad.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov a skupín; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém

Predmetové kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
IV. Štylizovať text.	1. Utvoriť jednoduché vety.	1.1 Žiak dokáže tvoriť jednoduché vety a jednoduché súvetia, pričom dodržiava správny slovosled a intonáciu.	1.1 Žiak dokáže tvoriť jednoduché vety a jednoduché súvetia.
	2. Využívať vo vetách správne gramatické tvary slov.	2.1 Žiak dokáže počas komunikácie opraviť alebo preformulovať vety vo svojej výpovedi. 2.2 Žiak dokáže vo svojom prejave používať správne tvary ohybných a neohybných slovných druhov.	2.1 Žiak dokáže na základe učiteľovho upozornenia opraviť konkrétnu syntaktickú chybu vo svojej výpovedi. 2.2 Žiak dokáže na základe učiteľovho upozornenia opraviť konkrétnu morfológickú chybu vo svojej výpovedi.
	3. Uplatňovať logickú nadväznosť vytvoreného textu.	3.1 Žiak dokáže samostatne utvoriť logicky usporiadaný súvislý text. 3.2 Žiak dokáže na základe analýzy zhodnotiť správnosť použitého žánru/útvaru a uplatnenie časovej a logickej postupnosti v ústnom prehovore komunikačného partnera. 3.3 Žiak dokáže vytvoriť s ohľadom na komunikačnú situáciu ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu.	3.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť krátky text. 3.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť na zadanú tému krátky text, ktorý spĺňa niektoré znaky slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu.
V. Využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky.	1. Uplatňovať plynulosť, tempo a zrozumiteľnosť prejavu.	1.1 Žiak dokáže v komunikačnej situácii plynulo a zrozumiteľne artikulovať a uplatňovať primeranú silu hlasu. 1.2 Žiak dokáže správne dodržiavať hlavný slovný prízvuk. 1.3 Žiak dokáže funkčne využívať tempo reči vo výpovedi. 1.4 Žiak dokáže správne vyslovovať domáce a zdomácnené cudzie slová so slabikami de, te, ne, le, di, ti, ni, li.	1.1 Žiak dokáže po upozornení zmeniť silu hlasu a opraviť artikulačné chyby vo svojom prehovore. 1.3 Žiak po usmernení učiteľom dokáže upraviť tempo reči.
	2. Využívať gestikuláciu a mimiku.	2.1 Žiak dokáže primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku, zaujať spoločensky vhodný postoj a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim.	2.1 Žiak dokáže po upozornení vo svojom prejave upraviť gestikuláciu a mimiku.

Obsahový vzdelávací štandard**Časť: jazyk****Ročníky: 1. – 4.****Poznámka:**

Normálne písmo – označuje pojem, ktorý sa zavádza v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole.

Zvuková rovina jazyka a pravopis	
hláska	delenie hlások: samohlásky – spoluhlásky – dvojhásky
	samohlásky: krátke – dlhé
	spoluhlásky: tvrdé – mäkké – obojaké
	znelé – neznelé; znelé nepárové (zvučné) spoluhlásky
slabika	rozdeľovanie slov na slabiky
	slabikotvorné hlásky -l, -ĺ, -r, -ř
slovo	
výslovnosť	splývavá/viazaná výslovnosť
	spodobovanie
	výslovnosť a výskyt ä
	výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slovách
melódia vety (oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, zvolacia, želacia)	
prestávka, sila hlasu, tempo	
hlavný slovný prízvuk	
dôraz	
abeceda	
písmená: malé, veľké, písané, tlačené	
dĺžeň, mäkčeň, vokáň	
interpunkčné znamienka: bodka, otáznik, výkričník, čiarka, bodkočiarka, zátvorka, dvojbodka, spojovník, pomlčka, úvodzovky	
pravopis	vybrané slová
	rozdeľovanie predponových slov: slabičné a neslabičné predpony
	priama reč, uvádzacia veta
	vsuvka, oslovenie, prístavok
	pravidlo o rytmickej krátení

Významová/lexikálna rovina											
slovo											
slovná zásoba	<table border="1"> <tr><td>spisovné slová</td></tr> <tr><td>nespisovné slová: nárečové a slangové slová</td></tr> <tr><td>odborné slová</td></tr> <tr><td>neutrálne slová</td></tr> <tr><td>citovo zafarbené (expresívne) slová</td></tr> <tr><td>domáce slová – slová cudzieho pôvodu</td></tr> <tr><td>zastarané slová</td></tr> <tr><td>historizmy</td></tr> <tr><td>archaizmy</td></tr> <tr><td>nové slová</td></tr> </table>	spisovné slová	nespisovné slová: nárečové a slangové slová	odborné slová	neutrálne slová	citovo zafarbené (expresívne) slová	domáce slová – slová cudzieho pôvodu	zastarané slová	historizmy	archaizmy	nové slová
spisovné slová											
nespisovné slová: nárečové a slangové slová											
odborné slová											
neutrálne slová											
citovo zafarbené (expresívne) slová											
domáce slová – slová cudzieho pôvodu											
zastarané slová											
historizmy											
archaizmy											
nové slová											
jednoslovné pomenovanie											
viacslovné pomenovanie	<table border="1"> <tr><td>združené pomenovanie</td></tr> <tr><td>ustálené slovné spojenie/frazologizmus</td></tr> <tr><td>príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie</td></tr> </table>	združené pomenovanie	ustálené slovné spojenie /frazologizmus	príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie							
združené pomenovanie											
ustálené slovné spojenie /frazologizmus											
príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie											
jednovýznamové – viacvýznamové slová											
synonymá											
antonymá											
spôsoby obohacovania slovnéj zásoby	<table border="1"> <tr><td>tvorenie slov: slovotvorný základ, základové slovo</td></tr> <tr><td>tvorenie slov odvodzovaním: predpona, prípona, odvodené slovo</td></tr> <tr><td>tvorenie slov skladaním: zložené slová</td></tr> <tr><td>preberanie slov</td></tr> <tr><td>nepriame pomenovania (metafora)</td></tr> <tr><td>skratky</td></tr> </table>	tvorenie slov: slovotvorný základ, základové slovo	tvorenie slov odvodzovaním: predpona , prípona, odvodené slovo	tvorenie slov skladaním: zložené slová	preberanie slov	nepriame pomenovania (metafora)	skratky				
tvorenie slov: slovotvorný základ, základové slovo											
tvorenie slov odvodzovaním: predpona , prípona, odvodené slovo											
tvorenie slov skladaním: zložené slová											
preberanie slov											
nepriame pomenovania (metafora)											
skratky											
slovná zásoba – systematizácia											
slovníky	<table border="1"> <tr><td>pravopisný, synonymický</td></tr> <tr><td>výkladový, cudzích slov</td></tr> <tr><td>frazologický</td></tr> </table>	pravopisný, synonymický	výkladový, cudzích slov	frazologický							
pravopisný, synonymický											
výkladový, cudzích slov											
frazologický											
spisovný jazyk – nárečia											

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
skloňovanie	
pád – pádové otázky	
podstatné mená	
	ohybný slovný druh
	všeobecné – vlastné
	konkrétne – abstraktné
	životné – neživotné
	rod
	mužský, ženský, stredný
	číslo
	jednotné, množné
	pád
	nominatív, genitív, datív, akuzatív, lokál, inštrumentál
	vokatív
	vzor
	chlap, hrdina dub, stroj
	žena, ulica, dlaň, kosť
	mesto, srdce, vysvedčenie, dievča
	pomnožné
	rod pomnožných podstatných mien
	podstatné mená mužského rodu
	zvieracie
	neživotné zakončené na -r, -l
	cudzie nesklonné podstatné mená
	skloňovanie podstatného mena pani
prídavné mená	
	ohybný slovný druh
	akostné
	stupňovanie
	vzťahové
	privlastňovacie
	privlastňovacie: druhové
	rod, číslo, pád
	vzor
	pekný, cudzí
	pávi
	otcov (matkin)

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
zámená	ohybný slovný druh
	skloňovanie
	základný tvar
	rod, číslo, pád
	delenie zámen
	osobné – základné, privlastňovacie
	opytovacie
ukazovacie	
číslovky	ohybný slovný druh
	skloňovanie
	rod, číslo, pád
	delenie čísloviek
	určité
	neurčité
	základné
radové	
násobné	
slovesá	ohybný slovný druh
	tykanie/vykanie
	časovanie
	osoba 1., 2., 3.
	číslo
	čas
	minulý, prítomný, budúci
	zvrtné, nezvrtné
	neurčitok
	sloveso byť
	jednoduchý a zložený tvar
	plnovýznamové – neplnovýznamové
	spôsob
	oznamovací, rozkazovací, podmieňovací
	vid
dokonavý, nedokonavý	

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
príslovky	neohybný slovný druh
	druhy prísloviek
	miesta, času, spôsobu, príčiny
	stupňovanie prísloviek
predložky	neohybný slovný druh
	väzba s pádom
	vokalizácia
spojky	neohybný slovný druh
častice	neohybný slovný druh
cítoslovčia	neohybný slovný druh

Syntaktická/skladobná rovina	
veta	
jednoduchá veta	
	holá
	rozvitá
	rozvitá s viacnásobným vetným členom
vety podľa obsahu	
	oznamovacia
	opytovacia
	rozkazovacia
	želacia
	zvolacia
slovosled	
hlavné vetné členy	
	podmet
	vyjadrený
	nevyjadrený
	prísudok
	slovesný
	neslovesný; slovesno-menný
	vetný základ
vedľajšie vetné členy	
	predmet
	príslovkové určenie
	miesta
	času
	spôsobu
	príčiny
	prívlastok
	zhodný
	nezhodný
	prístavok
zhoda	
vetné sklady	
	prisudzovací
jednočlenná veta	
	slovesná
	neslovesná
dvojčlenná	
	úplná
	neúplná
jednoduché súvetie	
zápor v slovenčine	
súdržnosť textu	
interpunkcia	

Sloh	
pozdrav	
oslovenie	
predstavenie sa	
privítanie	
rozlúčenie	
prosba/želanie	
pod'akovanie	
ospravedlnenie – ústne	
ospravedlnenie s vysvetlením	
vyjadriť súhlas/nesúhlas	
blahoželanie – ústne/písomne	
adresa	
adresa odosielateľa	
adresát	
pohľadnica	
súkromný list – ústne/písomne	
tvorba otázok (žiadosť o informáciu)	
rozhovor	
začiatok a koniec telefonického rozhovoru	
osnova	
nápis	
nadpis	
odsek	
rozprávanie – ústne	
jednoduché rozprávanie – ústne/písomne	
	úvod, jadro, záver
	časová postupnosť v rozprávaní
rozprávanie s prvkami opisu – ústne/písomne	
rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba) ústne a písomne	
vnútorná kompozícia	
	úvod
	zápletká
	vyvrcholenie
	obrat
	rozuzlenie
opis – ústne/písomne	
	predmetu
	obrázka/ilustrácie
	osoby
	pracovného postupu
	statický opis
	dynamický opis
	umelecký opis
	odborný opis
	charakteristika

Sloh	
umelecký a vecný text	
krátke správy	SMS, e-mail/mejl
oznámenie	
správa	
pozvánka	
plagát	
vizitka	
klúčové slová	
poznámky/konspekt	
výťah	
koncept	
reprodukcia ústna	
inzerát	
reklama	
rétorika	artikulácia
	síla hlasu
	gestikulácia
	mimika
	postoj
cieľový rozhovor (interview)	
hlavná myšlienka	
téma	
pointa	
prihláška	
úradný list	
úradný/štruktúrovaný životopis	
slávnostný príhovor (prívet)	
slávnostný prejav	
jazykové štýly	náučný štýl
	administratívny štýl
	publicistický štýl
	rečnický štýl
	hovorový štýl
	umelecký štýl

Sloh	
slohové postupy	informačný
	rozprávací
	opisný
	výkladový
úvaha	
výklad	
diskusia	argument, dokazovanie
	protiargument
dôkaz	
debata	
názor	
odosielateľ/vysielateľ	
prijímateľ	
komunikačná situácia	
efektívna komunikácia	
asertívna komunikácia	
dialóg	
projekt	
tabuľka	názov, hlavička, riadok, stĺpec
graf	

Jazykoveda a národný jazyk	
národný jazyk	spisovný jazyk
	nárečia
jazykoveda	náuka o zvukovej rovine jazyka
	náuka o významovej/lexikálnej rovine jazyka
	náuka o tvarovej/morfologickej rovine jazyka
	náuka o skladobnej/syntactickej rovine jazyka

KRITÉRIÁ KONTROLY A HODNOTENIA ŽIAKOV					
DIKTÁTY				PÍ SOMNÉ PRÁ CE	
Ročník	Počet	Zameranie	Rozsah	Počet	Zameranie
1. ročník	4	✓ opakovanie učiva zo základnej školy ✓ záverečné opakovanie učiva z 1. ročníka	61 – 70 plnovýznamových slov	2	✓ statický opis ✓ rozprávanie s využitím priamej reči (1. osoba, 3. osoba) ✓ umelecký opis ✓ charakteristika osoby ✓ slávnostný prejav ✓ životopis ✓ výklad ✓ úvaha
2. ročník	4	✓ opakovanie učiva z 1. ročníka na začiatku 2. ročníka ✓ záverečné opakovanie učiva z 2. ročníka	71 – 80 plnovýznamových slov	2	
3. ročník	4	✓ opakovanie učiva z 2. ročníka na začiatku 3. ročníka	81 – 90 plnovýznamových slov	2	
4. ročník	4	✓ záverečné opakovanie učiva z 3. ročníka ✓ opakovanie učiva z 3. ročníka na začiatku 4. ročníka ✓ záverečné opakovanie 1. – 4. ročníka ✓ prídavné mená ✓ slovesné spôsoby ✓ cudzie slová ✓ číslovky ✓ podstatné mená mužského rodu: zvieracie ✓ neživotné zakončené na -r, -l ✓ interpunkcia ✓ jednoduché súvetie	91 – 100 plnovýznamových slov	2	

Slohové práce hodnotiť podľa týchto kritérií:

1. Vonkajšia forma (max. 4 body)

Celková úprava	
Čitateľnosť	Zreteľné rozlíšenie veľkých a malých písmen, dôsledné dodržanie diakritických znamienok. Každé písmeno musí byť jasne identifikovateľné tak, aby nemohlo prísť k jeho zámene za iné písmeno.
Zreteľné grafické členenie odsekov	Na začiatku každého odseku treba začať písať asi 1,5 – 2 cm od začiatku daného riadka.
Prepísanie práce z konceptu do čistopisu	Práca musí byť za daný časový limit kompletne prepísaná z konceptu do čistopisu; v inom prípade sa nemôže prideliť maximálny počet bodov za vonkajšiu formu. Pre potreby hodnotenia vnútornej formy a celkového dojmu sa však pokračuje v hodnotení práce v koncepte na tom mieste, kde sa končí neúplný čistopis.
Čistota textu	Bez škrtania. V čistopise žiaci nemajú škrtat', v nevyhnutnom prípade majú dať chybné napísané slovo do okrúhlych zátvoriek a prečiarknuť ho vodorovnou čiarou.
Dodržiavanie okrajov	Dodržiavanie okrajov: vnútorných aj vonkajších; v prípade potreby slová na konci riadkov rozdeľovať.
Dodržanie predpísaného rozsahu	Ak žiaci napíšu menej alebo viac ako je predpísaný rozsah, t. j. zákonite nezískajú maximálny počet bodov za vonkajšiu formu.

2. Vnútna forma (max. 20 bodov)

Obsah (max. 4 body)	
Dodržanie témy	Práca musí reagovať na všetky kľúčové slová v zadaní, v názve.
Myšlienkové vyústenie	Zakončenie práce, záver. Rozprávanie – príbeh s pointou. Úvaha – primeranosť vyjadrovania sa veku žiakov. Výklad – vysvetlenie problému.

Kompozícia (max. 4 body)	
Uplatnenie zodpovedajúceho slohového postupu	Dodržanie žánrovej formy.
Vnútoraná stavba, členenie textu	Členenie textu do myšlienkových celkov – odsekov, vyváženosť jednotlivých častí. Rozprávanie – zápletká, zauzľovanie deja, vyvrcholenie deja, nečakaný obrat v deji, rozuzlenie; jednoduché rozprávanie – úvod, jadro, záver; časový sled; pásmo rozprávača, pásmo postáv.
Nadväznosť a logickosť textu	Úvaha – citáty, umelecké prostriedky, vlastné myšlienky a hodnotenie problému. Výklad – vyváženosť argumentácie a sprievodných vysvetlení.

Jazyk (max. 4 body)	
Správne využitie slovných druhov	Slovné druhy typické pre daný slohový postup a útvar/žáner.
Morfologická správnosť jazykových prostriedkov	Správne väzby sloviac, správne pádové koncovky a pod.
Syntaktická správnosť jazykových prostriedkov	Správne postavenia prívlastkov, slovosled a pod.
Rôznorodosť, variabilnosť	Rôznorodé syntaktické prostriedky i slovné druhy. Neopakovanie slov. Šírka slovnej zásoby. Rozprávanie – použitie častíc, citoslovieac. Úvaha – umelecké prostriedky. Výklad – vedeckosť jazyka, pravdivosť uvedených faktov. Opis – primeranosť jazyka – prirovnania, neutrálnosť.

Pravopis (max. 4 body)	
4 body	0 – 4 chyby
3 body	5 – 8 chýb
2 body	9 – 12 chýb
1 bod	13 – 16 chýb
0 bodov	17 a viac chýb
Ak je v texte napísané rovnaké slovo v rovnakom tvare s tou istou pravopisnou chybou, táto chyba sa počíta len raz. (Napri.: <u>Ríchlý</u> chlapec mal <u>ríchlý</u> krok. = 1 chyba) Každá chyba v interpunkcii sa počíta ako osobitná chyba toľkokrát, koľkokrát sa vyskytne v texte. Všetky chyby majú rovnakú hodnotu. Javy, ktoré sa žiaci ešte neučili, sa nezarátavajú do chýb, aj keď sa graficky pri oprave vyznačia.	

Štýl (max. 4 body)	
Správna štylizácia viet	Zrozumiteľnosť textu ako celku.
Tvorivosť	Tvorivá lexika.
Pútavosť	Podanie zaujímavou, nezvyčajnou formou, ktorá vyvoláva v čitateľovi zvedavosť.

Celkový dojem (max. 4 body)	
Celkové vyznenie práce po jej prvom prečítaní	
Práca by nemala obsahovať	Nelogické názory, protispoločenské postoje, protihumánne a neetické názory, názory propagujúce poškodzovanie ľudského zdravia, iné.

Hodnotiaca stupnica			
DIKÁTYP		PÍ SOMNÉ PRÁCE	
Známka	Chyby v diktáte	Známka	Body
1	0 – 1 chyba	1	28 – 26 bodov
2	2 – 3 chyby	2	25 – 21 bodov
3	4 – 7 chýb	3	20 – 14 bodov
4	8 – 10 chýb	4	13 – 9 bodov
5	11 a viac chýb	5	8 – 0 bodov
Poznámka:			
Rovnaké chyby v tom istom slove sa pokladajú za 1 chybu. Napr.: <u>Ríchly</u> chlapec mal <u>ríchly</u> krok. = 1 chyba Ak je v texte napísané rovnaké slovo v rovnakom tvare s tou istou pravopisnou chybou, táto chyba sa počíta len raz. Každá chyba v interpunkcii sa počíta ako osobitná chyba toľkokrát, koľkokrát sa vyskytne v texte. Všetky chyby majú rovnakú hodnotu. Javy, ktoré sa žiaci ešte neučili, sa nezarátavajú do chýb, aj keď sa graficky pri oprave vyznačia.			

LITERÁRNA ZLOŽKA (1. – 4. ROČNÍK)

Cieľom vyučovania literárnej výchovy je sústavne rozvíjať čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov.

Základným princípom osnovania obsahu je rozvoj čítania ako všestranného osvojovania umeleckého textu. Dôraz sa kladie na postupné rozvíjanie čitateľa od naivnej úrovne (charakteristickej hlavne pre 1. stupeň ZŠ) cez schopnosť analyzovať sémantiku umeleckého textu (analytické čítanie), porozumieť jej a prenikať do znakovej podstaty textu.

Tento princíp usporiadania obsahu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem umeleckého textu, jeho analýzu a hodnotenie.

Základnou úlohou literárnej výchovy v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom je postupný prechod jednotlivými fázami čítania:

- čítanie so simultánnym porozumením;
- analýza štruktúry textu a identifikácia jeho významu;
- hodnotenie textu.

Nová štruktúra dokumentu

Inovovaný vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry – **literárna zložka** – si zachoval tabuľkovú formu. Dokument neobsahuje popis procesualnej stránky nadobúdania vzdelávacieho obsahu.

Vzdelávací štandard pre literárnu zložku predmetu tvoria časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- **riadky:** kontext, kľúčové kompetencie;
- **stĺpce:** predmetové kompetencie, optimálny a minimálny výkon.

Kľúčové kompetencie nie sú charakteristické pre literárnu zložku predmetu, ale sú nevyhnutné pre rôzne činnosti súvisiace s učením sa.

Predmetové kompetencie majú činnostný charakter a sú napĺňané výkonom a obsahovým vymedzením učiva.

Kontext v inovovanom vzdelávacom štandarde sa stal dominantným prvkom. Ide o **textovú zložku** vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé literárne žánre stanovené v obsahovom štandarde. Kontext predstavuje priestor pre rozvoj čitateľských a interpretačných kompetencií, ktoré sú spojené s osvojovaním si základných teoretických poznatkov o literatúre.

Výkon je definovaný dvoma úrovňami, a to optimálnou (najvyššou – výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou – dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci štvrtého ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Obsahový štandard predstavuje **druhú a neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho štandardu**. Tvoria ho základné **pojmy** z oblasti jazykovedy a teórie komunikácie. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami je v plnej kompetencii učiteľa. Pojmy sú graficky rozdelené do dvoch kategórií:

- **tučné písmo** – pojmy už boli zavedené v základnej škole,
- **normálne písmo** – pojmy zavádzané v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

Poznávacie (kognitívne) kompetencie	Komunikačné kompetencie	Interpersonálne (sociálne) kompetencie	Intrapersonálne (osobnostné) kompetencie
Kompetencia: používať kognitívne operácie	Kompetencia: tvoriť, prijať a spracovať informácie	Kompetencia: akceptovať skupinové hodnoty	Kompetencia: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu
Kompetencia: učiť sa sám aj v skupine	Kompetencia: vyhľadávať a sprostredkovať informácie	Kompetencia: tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín	Kompetencia: vytvárať vlastný hodnotový systém
Kompetencia: kriticky myslieť	Kompetencia: formulovať svoj názor a argumentovať	Kompetencia: spolupracovať s jednotlivcami aj skupinami	
Kompetencia: formulovať a riešiť problémy	Kompetencia: verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city	Kompetencia: vžiť sa do pocitov a konania inej osoby	Kompetencia: regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život
Kompetencia: tvorivo myslieť			

POZNÁVACIE A ČITATELSKÉ KOMPETENCIE

1. Recitovať spamäti prozaické a básnické diela.
2. Nahlas a plynule čítať umelecký alebo náučný text.
3. Rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu.
4. Čítať text postavy dramatického diela pri spoločnom dramatizovanom čítaní.
5. Modulovať hlas podľa zmyslu textu.
6. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
7. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
8. Usporiadať známe javy do tried.
9. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou.
10. Analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela.
11. Sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi.
12. Transformovať literárny text.
13. Vytvoriť krátky umelecký alebo náučný text.
14. Orientovať sa v školskej a verejnej knižnici.
15. Vedieť získať informácie z knižných a elektronických zdrojov.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): báseň; populárna pieseň, lyrika: lyrické dielo, ľúbostná lyrika, prírodná lyrika, spoločenská lyrika, reflexívna lyrika; modlitba, prozaický text, bájka, báj; poviedka; balada, dobrodružná literatúra, epika: epické dielo; detektívny román; biografický román; dievčenský román; historický román; dobrodružný román, román vo forme denníka; vedecko-fantastická literatúra; literatúra faktu; populárno-vedecká literatúra, rozhlasová rozprávka, dráma: dramatické dielo; tragédia, komédia, činohra		
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; formulovať svoj názor; verbálne vyjadriť city; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém; reflektovať vlastnú identitu		
Predmetové kompetencie	Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
	Optimálny	Minimálny
1. Nahlas a plynulo čítať umelecký text. 2. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť. 3. Usporiadať známe javy do tried. 4. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou. 5. Analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela. 6. Sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi. 7. Vytvoriť krátky umelecký text.	• Žiak dokáže plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýcha, artikuluje a dodržiava správnu výslovnosť. • Žiak dokáže recitovať báseň tak, aby vyjadril rytmickú usporiadanosť básnického textu, správne dýcha, artikuluje a dodržiava spisovnú výslovnosť. • Žiak dokáže vytvoriť a vysvetliť definície daných pojmov a vytvoriť vlastné príklady. • Žiak dokáže analyzovať báseň z hľadiska témy, kompozície, štylizácie a metriky. • Žiak dokáže určiť dielo z hľadiska literárneho druhu, resp. žánru. • Žiak dokáže vytvoriť jednoduchý básnický text, v ktorom uplatní striedavý alebo združený rým. • Žiak dokáže určiť v texte štylistické prostriedky a vysvetliť ich. • Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.	• Žiak dokáže s pomocou učiteľa a po predchádzajúcej príprave nahlas čítať akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam. • Žiak dokáže spamäti zarecitovať známu báseň. • Žiak dokáže zreprodukovať definície daných pojmov. • Žiak dokáže v texte, ktorý sa už štylisticky analyzoval, určiť básnickú otázku. • Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): epika: epické dielo; detektívny román; biografický román; dievčenský román; historický román; dobrodružný román, román vo forme denníka; vedecko-fantastická literatúra; literatúra faktu; populárno-vedecká literatúra		
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; formulovať svoj názor; verbálne vyjadriť city; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém; reflektovať vlastnú identitu		
Predmetové kompetencie	Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
	Optimálny	Minimálny
1. Nahlas a plynulo čítať umelecký text. 2. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť. 3. Usporiadať známe javy do tried. 4. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou. 5. Analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela. 6. Sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi. 7. Vytvoriť krátky umelecký text. 8. Transformovať literárny text.	• Žiak dokáže plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýcha, artikuluje a dodržiava správnu výslovnosť. • Žiak dokáže vytvoriť a vysvetliť definície daných pojmov a uviesť ich príklady. • Žiak dokáže na základe analýzy vytvoriť dejovú osnovu prozaického textu. • Žiak dokáže na základe analýzy prerozprávať obsah prozaického textu. • Žiak dokáže určiť dielo z hľadiska literárneho druhu, resp. žánru a svoje tvrdenie odôvodniť. • Žiak dokáže vyhľadať v literárnom diele hlavné a vedľajšie postavy, dokáže charakterizovať hlavné postavy z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie podložiť argumentmi. • Žiak dokáže transformovať prozaický text na dramatický, výrazne ho prečíta a prezentuje v dramatizovanom čítaní. • Žiak dokáže vytvoriť príbeh, v ktorom sú obsiahnuté všetky fázy vnútornej kompozície a uplatnené znaky vonkajšej kompozície. • Žiak dokáže vysvetliť podstatu humoru v anekdote z hľadiska deja, charakteristiky postavy a štýlu. • Žiak dokáže nájsť jazykové prostriedky, ktorými autor dosahuje dramatické napätie v texte a svoje tvrdenie vie zdôvodniť. • Žiak dokáže rozpoznať jednotlivé spôsoby rozprávania. • Žiak dokáže transformovať spôsoby rozprávania – z ja-rozprávania do on-rozprávania a naopak. • Žiak dokáže analyzovať umelecký text z hľadiska témy, vonkajšej a vnútornej kompozície a štylizácie. • Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uvedie, čo ho vyvolalo.	• Žiak dokáže s pomocou učiteľa a po predchádzajúcej príprave nahlas čítať akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam. • Žiak dokáže zreprodukovať definície daných pojmov. • Žiak dokáže s pomocou učiteľa prerozprávať obsah prozaického textu. • Žiak dokáže s pomocou učiteľa v literárnom diele vyhľadať hlavné postavy. • Žiak dokáže zreprodukovať obsah anekdoty. • Žiak dokáže v známom literárnom texte určiť tému, zápletku, rozuzlenie a s pomocou učiteľa určiť v ňom štylistické prostriedky. • Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): dráma: dramatické dielo; tragédia, komédia, činohra		
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; formulovať svoj názor; verbálne vyjadriť city; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať vlastný hodnotový systém; spolupracovať s jednotlivcami a skupinami; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; reflektovať vlastnú identitu		
Predmetové kompetencie	Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 1. až 4. ročníka.	
	Optimálny	Minimálny
1. Čítať text postavy dramatického diela pri spoločnom dramatizovanom čítaní. 2. Modulovať hlas podľa zmyslu textu. 3. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť. 4. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi. 5. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou. 6. Analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela. 7. Sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi. 8. Transformovať literárny text.	• Žiak dokáže plynulo čítať dramatický text, pri hlasnom čítaní správne dýcha, artikuluje a dodržiava správnu výslovnosť. • Žiak dokáže vytvoriť a vysvetliť definície daných pojmov a uviesť ich príklady. • Žiak dokáže na základe analýzy vytvoriť dejovú osnovu dramatického textu. • Žiak dokáže na základe analýzy prerozprávať obsah dramatického textu. • Žiak dokáže výrazne prečítať prehovory jednotlivých postáv dramatického textu v súlade s ich charakterom. • Žiak dokáže určiť dielo z hľadiska literárneho druhu, resp. žánru a zdôvodniť svoje stanovisko. • Žiak dokáže vyhľadať v literárnom diele hlavné a vedľajšie postavy, dokáže charakterizovať hlavné postavy z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie dokáže podložiť argumentmi. • Žiak dokáže transformovať dramatický literárny text na prozaický. • Žiak dokáže vytvoriť krátky dramatický text. • Žiak dokáže analyzovať umelecký text z hľadiska témy, vonkajšej a vnútornej kompozície a štylizácie. • Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uvedie, čo ho vyvolalo.	• Žiak dokáže s pomocou učiteľa a po predchádzajúcej príprave nahlas čítať dramatický text. • Žiak dokáže reprodukovať definície daných pojmov. • Žiak dokáže s pomocou učiteľa prerozprávať obsah dramatického textu. • Žiak dokáže s pomocou učiteľa v literárnom diele vyhľadať hlavné postavy a charakterizovať ich. • Žiak dokáže s pomocou učiteľa transformovať dramatický literárny text na prozaický. • Žiak dokáže v známom literárnom texte určiť tému, zápletku, rozuzlenie a s pomocou učiteľa určiť v ňom štylistické prostriedky. • Žiak dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok.

Obsahový vzdelávací štandard**Časť: literárna výchova****Ročníky: 1. – 4.****Poznámka:**

Normálne písmo – označuje pojem, ktorý sa zavádza v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole.

Všeobecné pojmy	
autor – spisovateľ – poslucháč	
čitateľ – divák	
herec	
režisér	
scenárista	
dramaturg	
kniha	
knižnica	
časopis	
noviny	
rozhlas	
televízia	
film	
text	
ilustrácia	
scenár	
poézia	
próza	
divadelná hra	
bábkové divadlo	
	bábka
literatúra pre deti	
náučná literatúra	
encyklopédia	
umelecká literatúra	
dobrodružná literatúra	
literatúra faktu	
vedecko-fantastická literatúra	
vedecko-populárna literatúra	
humor	

Literárne druhy	
epika	
dráma	
lyrika	
	prírodná lyrika
	ľúbostná lyrika
	spoločenská lyrika
	reflexívna lyrika

Literárne žánre	
komiks	
bájka	
báseň	
pieseň	
	ľudová pieseň
	populárna pieseň
hádanka	
vyčítanka	
príslovie	
porekadlo	
pranostika	
rozprávka	
	ľudová rozprávka
	autorská rozprávka
	televízna rozprávka
	filmová rozprávka
rozhlasová hra	
báj	
legenda	
poviedka	
modlitba	
román	
	detektívny román
	dobrodružný román
	biografický román
	historický román
	dievčenský román
	román vo forme denníka
povešť	
	ľudová povesť
	autorská povesť
balada	
anekdota	
aforizmus	
tragédia	
komédia	
činohra	

Štruktúra diela		
dej		
hlavná myšlienka		
téma		
literárna postava		
	hlavná literárna postava	
	vedľajšia literárna postava	
rozprávač		
	spôsob rozprávania	
		ja-rozprávanie
		on-rozprávanie
kompozícia literárneho diela		
	vonkajšia kompozícia literárneho diela	
		nadpis
		odsek
		kapitola
		diel
		verš
		strofa
		dejstvo
	vnútorná kompozícia literárneho diela	
		úvod
		zápletká
		vyvrcholenie
		obrat
		rozuzlenie

Štylizácia textu	
dialóg	
monológ	
prirovnanie	
zdrobnenina	
personifikácia/zosobnenie	
metafora	
epiteton	
básnická otázka	
nonsens	

Metrika	
rým	združený
	striedavý
	obkročný
	prerývaný
rytmus	
verš	
voľný verš	
refrén	

JAZYKOVÁ ZLOŽKA PRE 5. – 8. ROČNÍK

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk je vnímaný ako zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka a v tomto chápaní predstavuje základ celého učebného procesu. Vo vyučovaní jazyka je v popredí analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré sú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii a zodpovedajú vekovým a vzdelanostným možnostiam žiakov.

Štruktúra dokumentu

Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry – jazyková zložka – má tabuľkovú formu, ktorá je usporiadaná podľa komunikačných kompetencií a kľúčových kompetencií.

I. Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii:

- 1.1 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – **ústne** (vhodná forma a obsah).
- 1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – **ústne a písomne** (vhodná forma a obsah).
- 1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.

II. Učenie sa:

- 2.1 Schopnosť učiť sa učiť.

Komunikačné kompetencie a kľúčové kompetencie členia výkon do uzavretých celkov. Postupnosť rozvíjania uvedených kompetencií rovnako ako aj postupné radenie vzdelávacieho obsahu je v právomoci učiteľa, ktorý môže jednotlivé pojmy a výkony spájať podľa vlastnej potreby do tematických celkov.

Vzdelávací štandard pre jazykovú zložku predmetu sa skladá z obsahového a výkonového štandardu.

Výkonový štandard vymedzuje učebný výkon žiaka a je kritériom na hodnotenie úrovne, ktorú žiak dosiahol na vyučovaní. Tvoria ho textové časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- **riadky:** aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- **stĺpce:** kompetencie (komunikačné, kľúčové), optimálny a minimálny výkon.

Aplikačný kontext je vo vzdelávacom štandarde dominantným prvkom. Ide o **textovú zložku** vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé slohové útvary/žánre, resp. druhy textov stanovené v obsahovom štandarde. V rámci **kompetencie čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty** predstavuje textová zložka priestor na analýzu, t. j. priestor na vyvodzovanie, utvrdzovanie jednotlivých pojmov a nadobúdanie predmetových kompetencií. Pri **kompetenciách vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej**

situácii – ústne a vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii ústne/písomne žiak deklaruje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie vo forme tvorby konkrétneho slohového útvaru/žánru. Jednotlivé slohové útvary/žánre tak predstavujú komunikačný priestor, v ktorom žiak aplikuje svoje nadobudnuté vedomosti a kompetencie z jednotlivých jazykových rovín a slohu.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter. Sú nevyhnutné pre rôzne činnosti súvisiace s učením a rozvíjajú sa na všetkých vyučovacích predmetoch.

Komunikačné kompetencie majú činnostný charakter a žiak ich nadobúda zvládnutím výkonového a obsahového štandardu.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou – výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou – dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci ôsmeho ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Obsahový štandard predstavuje **druhú a neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho štandardu**. Tvoria ho základné **pojmy** z oblasti jazykovedy a teórie komunikácie. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami je v plnej kompetencii učiteľa. Pojmy sú graficky rozdelené do troch kategórií:

- **tučné písmo** – pojmy už boli zavedené v základnej škole alebo v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom,
- **normálne písmo** – pojmy zavádzané v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom,
- **☞¹** – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Tabuľka č. 1

Kľúčové kompetencie			
Poznávacie (kognitívne) kompetencie	Komunikačné kompetencie	Interpersonálne (sociálne) kompetencie	Intrapersonálne (osobnostné) kompetencie
Kompetencia: používať kognitívne operácie	Kompetencia: tvoriť, prijať a spracovať informácie	Kompetencia: akceptovať skupinové hodnoty	Kompetencia: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu
Kompetencia: učiť sa sám aj v skupine	Kompetencia: vyhľadávať a sprostredkovať informácie	Kompetencia: tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín	Kompetencia: vytvárať vlastný hodnotový systém
Kompetencia: kriticky myslieť	Kompetencia: formulovať svoj názor a argumentovať	Kompetencia: spolupracovať s jednotlivcami aj skupinami	Kompetencia: regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život
Kompetencia: formulovať a riešiť problémy	Kompetencia: verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city	Kompetencia: vžiť sa do pocitov a konania inej osoby	
Kompetencia: tvorivo myslieť			

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
		Optimálny výkon	Minimálny výkon
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.1 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne (vhodná forma a obsah).	1.1.1 Žiak sa dokáže pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou.	1.1.1 Žiak sa dokáže zorientovať v danej komunikačnej situácii a reagovať na počutý text tak, že poslucháč pochopí obsah jeho výpovede.
		1.1.2 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá spisovnej slovenskej výslovnosti, správne artikuluje, uplatňuje vhodnú intonáciu, v ktorej dodržiava významové a fyziologické pauzy, primerané tempo reči, správne frázovanie výpovede a vhodnú moduláciu hlasu.	1.1.2 Žiak si uvedomuje spisovnosť a nespisovnosť vo svojom prejave a vo verejných prejavoch sa snaží používať spisovnú výslovnosť.
		1.1.3 Žiak dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu.	1.1.3 Žiak dokáže začať, viesť a ukončiť komunikáciu.
		1.1.4 Žiak vie charakterizovať jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú a písomnú podobu reči, a ich základné jednotky.	1.1.4 Žiak odlišuje zvukovú a písomnú podobu reči a vie pomenovať jej základné jednotky.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie	Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.		
	Optimálny výkon / Minimálny výkon		
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.1 Žiak pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch.	1.2.1 Žiak vie vyhľadať význam neznámych slov v jazykových slovníkoch.
		1.2.2 Žiak vie vysvetliť sémantické vzťahy medzi slovami, rozlišuje homonymiu a viacvýznamovosť slov a vie ich správne uplatniť pri tvorbe vlastných prejavov.	1.2.2 Žiak vie s pomocou učiteľa vysvetliť sémantické vzťahy medzi slovami, rozlišuje homonymiu a viacvýznamovosť slov.
		1.2.2 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, vyhýba sa stereotypnému vyjadrovaniu, rozlišuje funkčnosť a vhodnosť domácich a cudzích slov.	1.2.2 Žiak používa obmedzený repertoár slovnej zásoby s častým opakovaním slov.
		1.2.3 Žiak vie charakterizovať rozdiel medzi individuálnou slovnou zásobou a slovnou zásobou národného jazyka, cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov – slovníky, beletria, odborná literatúra, internet ap.	1.2.3 Žiak vie vysvetliť rozdiel v rozsahu vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka.
		1.2.4 Žiak vie vysvetliť spôsoby obohacovania slovnej zásoby a využíva ich vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.4 Žiak vie vymenovať spôsoby obohacovania slovnej zásoby.
		1.2.5 Žiak vie vysvetliť slovotvorné postupy a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov.	1.2.5 Žiak vie používať vo svojich jazykových prejavoch odvodené, zložené slová, skratky a značky.
		1.2.6 Žiak odlišuje v písaných i počutých prejavoch spisovné/nepisovné, resp. štylisticky vhodné/nevhodné slová a túto vedomosť vhodne využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.6 Žiak vie odlíšiť v písaných a počutých prejavoch nárečové slová od spisovných a vo verejných jazykových prejavoch sa snaží využívať spisovné slová.
		1.2.7 Žiak vie určiť slovnodruhovú a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte.	1.2.7 Žiak vie odlíšiť jednotlivé slovné druhy v texte.
		1.2.8 Žiak vie správne uplatniť gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.	1.2.8 Žiak vie s malými chybami, napr. tvary vymedzovacích zámen sám – samý, osobných zámen oni – ony, násobných čísloviek päťkrát – päť ráz, uplatniť gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text		
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín		
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.		
Kompetencie	Optimálny výkon	
Kompetencie	Minimálny výkon	
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2.9 Žiak vie klasifikovať slovné druhy.	1.2.9 Žiak vie v texte odlišiť plnovýznamové slovné druhy od neplnovýznamových.
	1.2.10 Žiak vie v texte odlišiť jednotlivé druhy neplnovýznamových slovies.	1.2.10 Žiak vie v texte odlišiť plnovýznamové slovesá od neplnovýznamových.
	1.2.11 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja správne tvary stupňovania prídavných mien a prísloviek.	1.2.11 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch používa na vyjadrenie vyššej miery vlastností či okolností deja stupňovanie prídavných mien a prísloviek, pričom sa občas nevyhne zle vytvoreným tvarom, resp. pravopisne nesprávnym tvarom typu: väččí, nižší, uššie.
	1.2.12 Žiak vie pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe.	1.2.12 Žiak vie pri tvorbe syntakticky jednoduchých viet dodržať pravidlá a požiadavky syntaxe.
	1.2.13 Žiak vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie.	1.2.13 Žiak vie vysvetliť funkciu prísudku, podmetu, predmetu, príslovkového určenia a prívlastku vo vete.
	1.2.14 Žiak vie transformovať jednoduché vety na polovetné konštrukcie a súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.14 Žiak odlišuje jednoduchú vetu od súvetia a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Podľa vzoru dokáže transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak.
	1.2.15 Žiak vie v texte nájsť odchýlky od vetnej stavby (elipsu, vsuvku a apoziopézu) a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.15 Žiak vie v texte nájsť odchýlku od vetnej stavby – vsuvku.
	1.2.16 Žiak dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete, v jednoduchom súvetí a v zloženom súvetí.	1.2.16 Žiak s malými chybami, napr. čiarka pred zlučovacími spojkami či, alebo, dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.			
Kompetencie	Optimálny výkon		
Kompetencie	Minimálny výkon		
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.17 Žiak vie určiť druh jednoduchého súvetia – prirad'ovacie a podrad'ovacie. Vie určiť druh prirad'ovacieho súvetia a druh vedľ'ajšej vety v podrad'ovacom súvetí.	1.2.17 Žiak vie v texte odlišiť prirad'ovacie súvetie od podrad'ovacieho.
	1.2.18 Žiak vie vytvoriť štruktúrovaný a kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinnno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine.	1.2.18 Žiak vie vytvoriť názov textu, rozčleniť text na odseky a na úvod, jadro a záver. Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa chýb v logickej nadväznosti viet.	
	1.2.19 Žiak vie v cudzom texte vyhľadať a vo vlastnom jazykovom prejave uplatniť obsahové, jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu.	1.2.19 Žiak vie v cudzom texte vyhľadať a vo vlastnom jazykovom prejave uplatniť obsahové a niektoré jazykové i mimojazykové konektory, ktoré zabezpečujú súdržnosť textu.	
	1.2.20 Žiak vie v cudzích jazykových prejavoch nájsť chyby v logickom poradí viet a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede.	1.2.20 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava logické poradie viet v súvetiach, pričom rešpektuje významový činiteľ výstavby výpovede.	
	1.2.21 Žiak vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a zohľadňuje ich vo vlastných jazykových prejavoch.	1.2.21 Žiak vie vymenovať základné štýlotvorné činitele. Pri tvorbe vlastných jazykových prejavov dodržiava predovšetkým tému, pričom zohľadňuje funkciu prejavov.	
	1.2.22 Žiak si vie na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a na ich základe samostatne vytvoriť požadovaný text.	1.2.22 Žiak na základe posúdenia komunikačnej situácie vie stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a s malými formálnymi chybami, napr. chybné grafické rozmiestnenie textu, prehodenie záväzných informácií v texte ap., dokáže podľa vzoru vytvoriť – žiadosť, zápisnicu, splnomocnenie a informačný leták. Dokáže vyplniť dotazník, objednávku a potvrdenie. Dokáže odlišiť administratívny životopis od beletrizovaného a s pomocou učiteľa dokáže oba typy vytvoriť. Vie odlišiť (vlastný) výkladový slohový postup od úvahového slohového postupu. Dokáže odlišiť priamu a nepriamu charakteristiku.	

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Výkon			
Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.			
Kompetencie	Optimálny výkon		
Kompetencie	Minimálny výkon		
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.23 Žiak vie prispôbiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu, charakter a tón komunikácie.	1.2.23 Žiak na základe komunikačnej situácie vie použiť vhodnú slovnú zásobu.
		1.2.24 Žiak dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu.	1.2.24 Žiak s pomocou učiteľa dokáže pochopiť chyby v poradí viet vo vlastnom texte a následne ich dokáže opraviť.
		1.2.25 Žiak ovláda a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava aktuálnu jazykovú normu a zároveň je schopný zvoliť vhodné štylistické prostriedky v každej komunikačnej situácii aj vtedy, ak by tým porušil jazykovú normu.	1.2.25 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava jazykovú normu, nedokáže sa však vyhnúť chybám (najmä pravopisným: písanie i/y; používanie interpunkčných znamienok; písanie veľkých začiatkových písmen). Dokáže v danej komunikačnej situácii posúdiť štylistickú vhodnosť použitých výrazových prostriedkov v prejavoch iných ľudí, no vo vlastných jazykových prejavoch sa dopúšťa prehreškov voči štylistickej vhodnosti, predovšetkým neadekvátnym používaním hovorových a slangových slov vo verejných prejavoch.
		1.2.26 Žiak dokáže vysvetliť pojem hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov a slohových útvarov a vo vlastných jazykových prejavoch vie odôvodniť využitie výrazových prostriedkov hybridizácie.	1.2.26 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch využíva výrazové prostriedky hybridizácie jazykových štýlov, slohových postupov a slohových útvarov, často však v rozpore s komunikačným cieľom.
		1.2.27 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu dodržiava, resp. prispôbuje si jednotlivé fázy tvorby prejavu s dôrazom na jeho vhodnú ústnu alebo písomnú prezentáciu.	1.2.27 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu využíva len niektoré fázy tvorby jazykového prejavu, nevenuje dostatočnú pozornosť pravopisným, kompozičným a štylistickým chybám, resp. dokáže ich opraviť len s pomocou učiteľa.
		1.2.28 Žiak pri ústnej prezentácii jazykového prejavu aktívne využíva vhodné mimojazykové prostriedky, ktorými umocňuje jeho celkové vyznenie.	1.2.28 Žiak pri ústnej prezentácii vlastného jazykového prejavu aktívne využíva mimojazykové prostriedky, ich výber a použitie však nie sú vždy funkčné.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.			
Kompetencie	Optimálny výkon		
Kompetencie	Minimálny výkon		
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.29 Žiak ovláda a vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava spoločenské zásady jazykovej komunikácie.	1.2.29 Žiak vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava spoločenské zásady jazykovej komunikácie, nevyhne sa však ich častému porušovaniu.
		1.2.30 Žiak sa vo svojej jazykovej praxi vedome vyhýba devalvujúcej komunikácii.	1.2.30 Žiak pozná znaky devalvujúcej komunikácie, no niekedy sa im nedokáže vyhnúť vo vlastných jazykových prejavoch.
		1.2.31 Žiak sa dokáže rozhodnúť pre vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľom komunikácie.	1.2.31 Žiak si po pripomenutí znakov jednotlivých slohových útvarov/žánrov dokáže vybrať vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi komunikácie.
		1.2.32 Žiak vie samostatne transformovať text z jedného žánru do druhého.	1.2.32 Žiak po pripomenutí znakov jednotlivých žánrov vie transformovať jednoduchý text z jedného žánru do druhého.
		1.2.33 Žiak vie vysvetliť rozdiely medzi rôznymi spôsobmi šírenia informácií (propagácia a agitácia). Vie identifikovať dezinformácie v jazykových prejavoch. Dokáže vyjadriť svoj názor na ne.	1.2.33 Žiak pozná základné rozdiely medzi rôznymi spôsobmi šírenia informácií (propagácia a agitácia). Vie vysvetliť, čo je dezinformácia.
		1.2.34 Žiak pomocou analýzy textov dokáže nájsť ich spoločné a rozdielne znaky, ktoré využíva pri interpretácii.	1.2.34 Žiak intuitívne dokáže nájsť niektoré spoločné a rozdielne znaky textov.
		1.2.35 Žiak vie vysvetliť typické znaky príležitostných, náučných a agitačných prejavov a dokáže tieto žánre samostatne vytvoriť.	1.2.35 Žiak pozná členenie prejavov na príležitostné, náučné a agitačné prejavy; má však problém odlíšiť konkrétne žánre v rámci daných typov prejavov. Pri tvorbe textu nedodržiava znaky daného žánru (lexika, štylizácia, kompozícia).
		1.2.36 Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi národným, cieľovým, cudzím, úradným, štátnym jazykom a jazykmi národnostných menšín a dokáže vysvetliť ich základné funkcie.	1.2.36 Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi národným jazykom a jazykmi národnostných menšín.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť, formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín			
Kompetencie		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
		Optimálny výkon	Minimálny výkon
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.2 Vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	1.2.37 Žiak pozná a pri tvorbe vlastných jazykových prejavov aktívne využíva platné jazykové kodifikačné príručky.	1.2.37 Žiak pri tvorbe vlastného jazykového prejavu dokáže len na veľmi nízkej úrovni zakomponovať získané informácie z platných jazykových kodifikačných príručiek.
		1.2.38 Žiak dodržiava v komunikačných situáciách spoločenské zásady rétoriky.	1.2.38 Žiak pozná spoločenské zásady rétoriky, ale len zriedka ich dokáže dodržiavať vo vlastnej komunikácii.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.			
Kompetencie	Optimálny výkon	Minimálny výkon	
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	1.3.1 Žiak vie výrazne čítať umelecký text.	1.3.1 Žiak po príprave dokáže plynulo prečítať vecný a umelecký text.
		1.3.2 Žiak vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke.	1.3.2 Žiak vie na základe funkcie rozlíšiť vecný a umelecký text.
		1.3.3 Žiak vie v texte analyzovať využité výrazové prostriedky z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.	1.3.3 Žiak vie v známom texte identifikovať niektoré výrazové prostriedky, ktoré určujú text buď ako vecný alebo ako umelecký.
		1.3.4 Žiak dokáže identifikovať kľúčové slová textu.	1.3.4 Žiak s pomocou učiteľa dokáže vybrať kľúčové slová textu.
		1.3.5 Žiak vie v texte odlíšiť hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných.	1.3.5 Žiak vie rozlíšiť v známom texte hlavné myšlienky od vedľajších.
		1.3.6 Žiak dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu.	1.3.6 Žiak dokáže s pomocou učiteľa sformulovať hlavnú myšlienku známeho textu.
		1.3.7 Žiak dokáže analyzovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu, tézy.	1.3.7 Žiak dokáže analyzovať text – vytvoriť z neho konspekt.
		1.3.8 Žiak dokáže posúdiť vierohodnosť/spoľahlivosť/relevantnosť informačných zdrojov, na základe ktorých bol text vytvorený.	1.3.8 Žiak vie určiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený.
		1.3.9 Žiak dokáže zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry.	1.3.9 Žiak dokáže posúdiť spisovnosť jazykových prostriedkov v texte a overiť si svoje tvrdenie v jazykových príručkách.
		1.3.10 Žiak na základe analýzy vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu a dokáže ho obhájiť.	1.3.10 Žiak vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.			
Kompetencie	Optimálny výkon	Minimálny výkon	
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	1.3.11 Žiak ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú.	1.3.11 Žiak vie s pomocou učiteľa identifikovať problémy nastolené textom.
		1.3.12 Žiak dokáže vyjadriť a vysvetliť svoj názor na riešenie reálnych problémov s využitím podnetov z prečítaného textu.	1.3.12 Žiak dokáže identifikovať autorovo riešenie problémov nastolených textom.
		1.3.13 Žiak dokáže identifikovať všetky informácie uvedené v texte explicitne.	1.3.13 Žiak dokáže identifikovať niektoré informácie uvedené v texte explicitne.
		1.3.14 Žiak je schopný vyvodit' z textu informácie, ktoré v ňom nie sú uvedené priamo, ale z neho vyplývajú. Na lepšie porozumenie textu aktívne využíva kontextové súvislosti.	1.3.14 Žiak s pomocou učiteľa je schopný vyvodit' z textu niektoré informácie, ktoré nie sú uvedené priamo, ale z neho vyplývajú.
		1.3.15 Žiak je schopný interpretovať text a integrovať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami.	1.3.15 Žiak je schopný reprodukovať obsah vecného textu a intuitívne spájať informácie z neho s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami.
		1.3.16 Žiak dokáže vybrať a hodnotiť text z hľadiska obsahu.	1.3.16 Žiak dokáže vybrať vecný text z hľadiska obsahu.
		1.3.17 Žiak dokáže hodnotiť text z hľadiska formy, jazykových prostriedkov, útvaru, štýlu.	1.3.17 Žiak je schopný určiť niektoré jazykové prostriedky a s pomocou učiteľa aj jazykový štýl krátkeho, jednoduchého vecného textu.

APLIKAČNÝ KONTEXT (DRUHY TEXTOV): vecný a umelecký text; súvislý a nesúvislý text											
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city; akceptovať skupinové hodnoty; tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín; vžiť sa do pocitov a konania inej osoby; vytvárať a reflektovať vlastnú identitu; vytvárať vlastný hodnotový systém											
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.											
Kompetencie	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Optimálny výkon</th> <th style="width: 50%;">Minimálny výkon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.4.1 Žiak dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný roztrieďiť vypočuté informácie, vyjadriť hlavnú myšlienku textu a zopakovať niekoľko kľúčových slov.</td> <td>1.4.1 Žiak dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií.</td> </tr> <tr> <td>1.4.2 Žiak vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext a ďalej ho využiť.</td> <td>1.4.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa porozumieť kontextu vypočutého prejavu.</td> </tr> <tr> <td>1.4.3 Žiak dokáže posúdiť z hľadiska jazykovej správnosti a spoločenského tónu vyjadrenie partnerov v danej komunikácii.</td> <td>1.4.3 Výkon sa neuvádza</td> </tr> <tr> <td>1.4.4 Žiak dokáže zhodnotiť obsah a kvalitu ústnych prejavov spolužiakov a reagovať na ne spoločensky vhodným spôsobom.</td> <td>1.4.4 Výkon sa neuvádza</td> </tr> </tbody> </table>	Optimálny výkon	Minimálny výkon	1.4.1 Žiak dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný roztrieďiť vypočuté informácie, vyjadriť hlavnú myšlienku textu a zopakovať niekoľko kľúčových slov.	1.4.1 Žiak dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií.	1.4.2 Žiak vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext a ďalej ho využiť.	1.4.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa porozumieť kontextu vypočutého prejavu.	1.4.3 Žiak dokáže posúdiť z hľadiska jazykovej správnosti a spoločenského tónu vyjadrenie partnerov v danej komunikácii.	1.4.3 Výkon sa neuvádza	1.4.4 Žiak dokáže zhodnotiť obsah a kvalitu ústnych prejavov spolužiakov a reagovať na ne spoločensky vhodným spôsobom.	1.4.4 Výkon sa neuvádza
Optimálny výkon	Minimálny výkon										
1.4.1 Žiak dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný roztrieďiť vypočuté informácie, vyjadriť hlavnú myšlienku textu a zopakovať niekoľko kľúčových slov.	1.4.1 Žiak dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií.										
1.4.2 Žiak vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext a ďalej ho využiť.	1.4.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa porozumieť kontextu vypočutého prejavu.										
1.4.3 Žiak dokáže posúdiť z hľadiska jazykovej správnosti a spoločenského tónu vyjadrenie partnerov v danej komunikácii.	1.4.3 Výkon sa neuvádza										
1.4.4 Žiak dokáže zhodnotiť obsah a kvalitu ústnych prejavov spolužiakov a reagovať na ne spoločensky vhodným spôsobom.	1.4.4 Výkon sa neuvádza										
1 Komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.	1.4 Vedieť aktívne počúvať.	1.4.1 Žiak dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný roztrieďiť vypočuté informácie, vyjadriť hlavnú myšlienku textu a zopakovať niekoľko kľúčových slov.	1.4.1 Žiak dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií.								
		1.4.2 Žiak vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext a ďalej ho využiť.	1.4.2 Žiak dokáže s pomocou učiteľa porozumieť kontextu vypočutého prejavu.								
		1.4.3 Žiak dokáže posúdiť z hľadiska jazykovej správnosti a spoločenského tónu vyjadrenie partnerov v danej komunikácii.	1.4.3 Výkon sa neuvádza								
		1.4.4 Žiak dokáže zhodnotiť obsah a kvalitu ústnych prejavov spolužiakov a reagovať na ne spoločensky vhodným spôsobom.	1.4.4 Výkon sa neuvádza								
2 Schopnosť učiť sa učiť.	2.1 Schopnosť učiť sa učiť.	2.1.1 Žiak sa samostatne učí a vie využiť podnety na učenie z rôznych zdrojov, pozná svoj učebný štýl.	2.1.1 Žiak sa učí s pomocou učiteľa alebo spolužiakov. Intuitívne využíva rôzne spôsoby učenia sa.								
		2.1.2 Žiak vie napláňovať svoju činnosť pri príprave projektu.	2.1.2 Žiak vie s pomocou učiteľa napláňovať svoju činnosť pri príprave a riešení skupinového projektu.								
		2.1.3 Žiak vie na základe získaných informácií vytvoriť hypotézy a overiť ich pravdivosť.	2.1.3 Výkon sa neuvádza.								
		2.1.4 Žiak dokáže v projekte samostatne zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti a vhodne prezentovať projekt. Dokáže prijať vecné pripomienky k svojmu projektu, analyzovať ich a prípadne zapracovať do svojho pôvodného riešenia.	2.1.4 Žiak dokáže prezentovať časť výsledkov skupinového projektu, ale nevyhne sa pri tom kompozičným, logickým a jazykovým chybám.								

Obsahový vzdelávací štandard**Časť: jazyk****Ročníky: 5. – 8.****Poznámka:**

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole alebo v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Normálne písmo – pojmy zavádzané v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

☞¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Zvuková rovina jazyka, grafická stránka jazyka a pravopis	
fonéma	
hláska	samohlásky – spoluhlásky – dvojhásky samohlásky: krátke – dlhé spoluhlásky: tvrdé – mäkké – obojaké znelé – neznelé; znelé nepárové (zvučné) spoluhlásky
slabika	rozdeľovanie slov na slabiky slabikotvorné hlásky -l, -l', -r, -r' rytmické krátenie
slovo	
spisovná výslovnosť/ortoepia	splývavá/viazaná výslovnosť spodobovanie/znelostná asimilácia výslovnosť a výskyt ä výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slovách výslovnosť cudzích slov ☞ ¹
intonácia	časová modulácia reči: kvantita hlások, prestávka/pauza – fyziologická, významová, tempo reči, rytmus silová modulácia hlasu: hlavný slovný prízvuk, dôraz, sila hlasu tónová modulácia hlasu: uspokojivá končiaca (klesavá), neuspokojivá končiaca (stúpavá), neuspokojivá nekončiaca melódia vety frázovanie
grafická stránka jazyka	písmeno/graféma abeceda malé, veľké, písané, tlačené písmená diakritické znamienka: dĺžeň, mäkčeň, vokáň , dve bodky interpunkcia; interpunkčné znamienka: bodka, otáznik, výkričník, čiarka, bodkočiarka, spojovník, zátvorka, pomlčka, úvodzovky , dvojbodka, apostrof, lomka, tri bodky
pravopis/ortografia	vybrané slová rozdeľovanie predponových slov: slabičné a neslabičné predpony priama reč, uvádzacia veta vsuvka, prístavok, oslovenie pravidlo o rytmickom krátení samohlásková skupina – spoluhlásková skupina

Významová/lexikálna rovina jazyka

sémantický trojuholník: objekt/vec – pojem – slovo	
lexikálny význam slova – gramatický význam slova	
slovná zásoba – členenie	
	jadro slovnej zásoby – okraj slovnej zásoby
	slovná zásoba národného jazyka – individuálna slovná zásoba
	aktívna slovná zásoba – pasívna slovná zásoba
	spisovné slová
	nespisovné slová: nárečové a slangové slová
	termíny/odborné názvy
	neutrálne slová
	citovo zafarbené (expresívne) slová: zdrobneniny, eufemizmy, pejoratíva, vulgarizmy
	domáce slová – cudzie slová
	nové slová/neologizmy
	zastarané slová
	archaizmy
	historizmy
jednoslovné pomenovania	
viacslovné pomenovania	
	združené pomenovania
	frazeologizmus: príslovie, porekadlo, pranostika, prirovnanie
jednovýznamové – viacvýznamové slová	
synonymá	
antonymá/opozitá	
homonymá	
spôsoby obohacovania slovnej zásoby	
	tvorenie slov: slovotvorný základ, základové slovo
	odvodzovanie – predpona, prípona; odvodené slovo
	skladanie
	skracovanie – skratky , značky, skratkové slová
	preberanie slov
	prenášanie významu/ nepriame pomenovania – metafora, metonymia, personifikácia
internacionalizácia – internacionalizmus	
slovná zásoba – systematizácia	
slovníky	
	pravopisný, synonymický
	výkladový, cudzích slov
	frazeologický
	prekladový, terminologický

Tvarová/morfologická rovina jazyka

gramatický tvar	
skloňovanie	
menné gramatické kategórie	
	rod, číslo, pád
pádové otázky	
podstatné mená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	všeobecné – vlastné
	konkrétne – abstraktné
	životné – neživotné
rod	mužský, ženský, stredný
číslo	jednotné/singulár – množné/plurál
pád	nominatív/1. pád, genitív/2. pád, datív/3. pád, akuzatív/4. pád, vokatív/5. pád, lokál/6. pád, inštrumentál/7. pád
vzor	chlap, hrdina dub, stroj, kuli žena, ulica, dlaň, kosť, gazdiná mesto, srdce, vysvedčenie, dievča
	pomnožné podstatné mená
	podstatné mená mužského rodu
	zvieracie
	neživotné zakončené na –r, -l
	cudzie nesklonné podstatné mená
	skloňovanie podstatného mena pani
prídavné mená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	akostné
	stupňovanie
	stupeň – 1., 2., 3.
	vzťahové
	privlastňovacie
	rod, číslo, pád
vzor	pekný, cudzí pávi otcov (matkin)
Zámená	
	ohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	skloňovanie
	základný tvar
	rod, číslo, pád

Tvarová/morfologická rovina jazyka

	druhy zámen	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="padding: 2px;">osobné – základné, privlastňovacie</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">zvratné – základné, privlastňovacie</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">vymedzovacie</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">neurčité</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">opytovacie</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">ukazovacie</td></tr> </table>	osobné – základné, privlastňovacie	zvratné – základné, privlastňovacie	vymedzovacie	neurčité	opytovacie	ukazovacie
osobné – základné, privlastňovacie								
zvratné – základné, privlastňovacie								
vymedzovacie								
neurčité								
opytovacie								
ukazovacie								
číslovky	ohybný slovný druh							
	plnovýznamový slovný druh							
	vetnočlenská platnosť							
	skloňovanie							
	rod, číslo, pád							
	druhy čísloviek	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="padding: 2px;">určité</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">neurčité</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">základné</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">radové</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">násobné</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">skupinové</td></tr> </table>	určité	neurčité	základné	radové	násobné	skupinové
	určité							
	neurčité							
	základné							
	radové							
násobné								
skupinové								
slovesá	ohybný slovný druh							
	plnovýznamový slovný druh							
	vetnočlenská platnosť							
	tykanie/vykanie							
	časovanie							
	slovesné gramatické kategórie	osoba, číslo, čas, spôsob, rod, vid						
	osoba – 1., 2., 3.							
	čas	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="padding: 2px;">minulý, prítomný, budúci</td></tr> <tr><td style="padding: 2px;">historický prítomný</td></tr> </table>	minulý, prítomný, budúci	historický prítomný				
	minulý, prítomný, budúci							
	historický prítomný							
	spôsob	oznamovací, rozkazovací, podmieňovací						
	rod	činný, trpný						
	vid	dokonavý, nedokonavý						

Tvarová/morfologická rovina jazyka	
	určitý tvar slovíes
	neurčité tvary slovíes
	neurčitok , prechodník, činné prídavné prídavné, trpné prídavné, slovesné podstatné meno
	jednoduchý a zložený slovesný tvar
	zvrátané, nezvrátané
	plnovýznamové
	činnostné, stavové
	neplnovýznamové
	sponové, modálne, fázové
príslovky	
	neohybný slovný druh
	plnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	druhy prísloviak
	miesta, času, spôsobu, príčiny
	stupňovanie prísloviak
predložky	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	väzba s pádom
	vokalizácia
spojky	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	prirad'ovacie
	zlučovacie, stupňovacie, vylučovacie, odporovacie
	podrad'ovacie
	interpunkcia
častice	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	interpunkcia
citoslovčia	
	neohybný slovný druh
	neplnovýznamový slovný druh
	vetnočlenská platnosť
	interpunkcia

Syntaktická/skladobná rovina					
veta					
vety podľa zloženia					
	jednoduchá veta				
	<table border="1"> <tr><td>holá</td></tr> <tr><td>rozvitá</td></tr> <tr><td>rozvitá s viacnásobným vetným členom</td></tr> </table>	holá	rozvitá	rozvitá s viacnásobným vetným členom	
holá					
rozvitá					
rozvitá s viacnásobným vetným členom					
	zložená veta/súvetie				
	<table border="1"> <tr><td>jednoduché súvetie</td></tr> <tr><td>zložené súvetie</td></tr> </table>	jednoduché súvetie	zložené súvetie		
jednoduché súvetie					
zložené súvetie					
vety podľa obsahu/modálnosti					
	oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia; zvolacia				
vety podľa členitosti					
	jednočlenná				
	<table border="1"> <tr><td>slovesná – neslovesná</td></tr> </table>	slovesná – neslovesná			
slovesná – neslovesná					
	dvojčlenná				
	<table border="1"> <tr><td>úplná – neúplná</td></tr> </table>	úplná – neúplná			
úplná – neúplná					
základné/hlavné vetné členy					
	podmet				
	<table border="1"> <tr><td>vyjadrený – nevyjadrený</td></tr> </table>	vyjadrený – nevyjadrený			
	vyjadrený – nevyjadrený				
prísudok					
	<table border="1"> <tr><td>slovesný – neslovesný</td></tr> </table>	slovesný – neslovesný			
slovesný – neslovesný					
	vetný základ – slovesný, neslovesný				
vedľajšie/rozvíjacie vetné členy					
	predmet				
	<table border="1"> <tr><td>priamy, nepriamy</td></tr> </table>	priamy, nepriamy			
	priamy, nepriamy				
príslovkové určenie					
	<table border="1"> <tr><td>miesta</td></tr> <tr><td>času</td></tr> <tr><td>príčiny</td></tr> <tr><td>spôsobu</td></tr> </table>	miesta	času	príčiny	spôsobu
miesta					
času					
príčiny					
spôsobu					
	prívlastok				
	<table border="1"> <tr><td>zhodný – nezhodný</td></tr> </table>	zhodný – nezhodný			
zhodný – nezhodný					
	prístavok				
vetné sklady					
	prisudzovací sklad				
	určovací sklad				
	priraďovací sklad				
zhoda					
polovetná konštrukcia – s prechodníkom, s prídavným, s neurčitkom					
jednoduché súvetie – priraďovacie, podrad'ovacie					
priraďovacie súvetie					
	<table border="1"> <tr><td>zlučovacie</td></tr> <tr><td>stupňovacie</td></tr> <tr><td>odporovacie</td></tr> <tr><td>vylučovacie</td></tr> </table>	zlučovacie	stupňovacie	odporovacie	vylučovacie
	zlučovacie				
	stupňovacie				
	odporovacie				
vylučovacie					

Syntaktická/skladobná rovina

podrad'ovacie súvetie	
	vedľajšia veta
	prísudková
	podmetová
	predmetová
	príslovková
	miestna
	časová
	príčinná
	spôsobová
	prívlastková
expresívne syntaktické konštrukcie	
	vsuvka, prístavok, oslovenie , výpustka/elipsa, neukončená výpoveď/apoziopéza
zápor v slovenčine	
slovosled – významový, gramatický a rytmický činiteľ	
nadvetná/textová syntax	
	názov, odsek, kapitola, úvod, jadro, záver
	titulok
	súdržnosť textu ¹

Sloh					
text	<table border="1"> <tr><td>vecný</td></tr> <tr><td>umelecký</td></tr> <tr><td>súvislý</td></tr> <tr><td>nesúvislý: graf, schéma, tabuľka</td></tr> </table>	vecný	umelecký	súvislý	nesúvislý: graf, schéma, tabuľka
vecný					
umelecký					
súvislý					
nesúvislý: graf, schéma, tabuľka					
spoločné a rozdielne znaky textov					
kontext					
kľúčové slová					
osnova					
koncept					
analýza textu					
obsah textu, forma textu, autorský zámer					
interpretácia textu					
slohové postupy					
informačný, rozprávací, opisný, výkladový/úvahový					
slohotvorný proces					
jazykové štýly					
náučný, administratívny, publicistický, rečnícky, hovorový, umelecký					
hybridizácia jazykových štýlov, slohových postupov, slohových útvarov					
štýlotvorné činitele					
téma, autor, situácia, funkcia, adresát					
slohové útvary/žánre					
blahoželanie – ústne/písomne					
pohľadnica					
list					
súkromný					
úradný					
žiadosť, reklamácia, objednávka, potvrdenie, sťažnosť					
predtlač: dotazník, prihláška , zápisnica, splnomocnenie					
motivačný list					
pravidlá písania a úpravy písomností administratívneho štýlu					
životopis					
štruktúrovaný					
beletrizovaný					
príhovor (prívet)					
cielený rozhovor (interview)					
pozdvánka					
plagát					
vizitka					
reklama					
inzerát					
správa o riešení/výsledku projektu					

Sloh	
	rozprávanie ¹
	opis
	statický
	dynamický
	umelecký ¹
	odborný
	charakteristika osoby
	priama
	nepriama
	oznam
	správa
	reportáž
	recenzia
	komentár
	krátke správy – SMS, e-mail/mejl
	úvaha ¹
	výklad ¹
	projekt
príležitostné prejavy: slávnostný príhovor	
náučný prejav: prednáška, referát	
agitačný prejav: politická reč, súdna reč	
diskusný príspevok	
vnútorná kompozícia rozprávania	
úvod	
zápletká	
vyvrcholenie	
obrat	
rozuzlenie	
fázy tvorenia jazykového prejavu	
pointa	

Jazykoveda	
jazykoveda	náuka o zvukovej rovine jazyka/fonetika a fonológia
	náuka o významovej rovine jazyka/lexikológia
	tvaroslovie/morfológia
	syntax/skladba
	štylistika

Jazyk a reč	
jazyk	
jazykový znak	
jazykový systém	
reč	
funkcie jazyka	dorozumievacia/komunikatívna
	estetická
	poznávacia/kognitívna
	reprezentatívna
národný jazyk	
cieľový jazyk	
cudzí jazyk	
spisovný jazyk	
nárečie	teritoriálne
	sociálne
úradný (štátny jazyk) jazyk	
jazyky národnostných menšín	
indoeurópsky prajazyk	
indoeurópske jazyky	
	germánske
	románske
	slovanské
	východoslovanské, západoslovanské, južnoslovanské
starosloviencina	
jazyková norma	
kodifikácia spisovného jazyka	
A. Bernolák	
	berňolákovčina
E. Štúr	
	štúrovčina
M. Hattala	
kodifikačné príručky	

Učenie sa

učebný štýl
faktory ovplyvňujúce učenie sa
efektívne zapamätávanie
kontrola plnenia plánu
projektovanie vlastnej budúcnosti
projekt
príprava projektu
realizácia projektu
prezentácia projektu
dedukcia
indukcia
komparácia
analýza
syntéza
analógia

Práca s informáciami

informácia
kľúčové slová
vedľajšia informácia v texte
zdroje informácií
nadpis , titulok, marginálie, resumé, abstrakt, anotácia, obsah, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, poznámky pod čiarou, vysvetlivky
spôsoby spracovania informácií
konspekt/poznámky
hlavná myšlienka
osnova z prečítaného alebo počutého textu
témy
citácia
presná, voľná, parafráza
propagácia
agitácia
dezinformácia
masmediálne komunikačné prostriedky

Jazyková kultúra

jazyková norma – jazyková kultúra
spoločenské zásady komunikácie

Komunikácia	
komunikácia	verbálna, neverbálna súkromná, verejná efektívna, asertívna, devalvujúca
mimojazykové (neverbálne) prostriedky	mimika , gestika, proxemika
komunikačná situácia	odosielateľ prijímateľ dialóg monológ
diskusia, debata	názor dôkaz argument protiargument
rétorika	

Tabuľka č. 2

KRITÉRIÁ KONTROLY A HODNOTENIA ŽIAKOV		
PÍ SOMNÉ PRÁ CE		
	Počet	Zameranie
5. – 8. ročník	8	✓ beletrizovaný životopis ✓ umelecký opis ✓ charakteristika osoby ✓ úvaha ✓ výklad ✓ diskusný príspevok ✓ rozprávanie ✓ slávnostný prejav¹

LITERÁRNA ZLOŽKA

Cieľom literárnej výchovy je sústavne rozvíjať čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov zamerané na špecifické poznávanie sveta, porozumenie medziľudských vzťahov a rozvíjanie estetického cítenia. Základným princípom osnovania obsahu je rozvoj čítania ako nástroja na všestranné osvojovanie umeleckého textu. Dôraz sa kladie na postupné rozvíjanie čitateľa od schopnosti analyzovať sémantiku umeleckého textu (analytické čítanie), porozumieť jej a prenikať do znakovkej podstaty textu, až po schopnosť pracovať s jeho významom na vyššej individuálnej úrovni spracovania, t. j. syntetizovať ho, interpretovať a hodnotiť zo všetkých jeho stránok (syntetické, hodnotiace čítanie).

Tento princíp usporiadania obsahu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem umeleckého textu, jeho analýzu a hodnotenie.

Základnou úlohou literárnej výchovy na gymnáziách je postupný prechod jednotlivými fázami čítania:

- čítanie s porozumením: analýza, syntéza a interpretácia,
- metainterpretácia diela, individuálne hodnotenie literárnych diel.

Štruktúra dokumentu

Vzdelávací štandard zo slovenského jazyka a literatúry – **literárna zložka** – tvorí výkonový a obsahový štandard v tabuľkovej forme.

Štrukturujeúcim prvkom výkonového štandardu sú jednotlivé **predmetové kompetencie (vid'. Tabuľka č. 3)**.

Tabuľka č. 3

Predmetové kompetencie	
I. Technika čítania a verejná prezentácia textu	1. Plynulo čítať súvislý literárny text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.
	2. Pri prednese literárneho textu aplikovať vedomosti o zvukovej rovine jazyka, v básnickom texte rešpektovať rytmickú usporiadanosť a frázovať ho v zhode s vlastným chápaním jeho významu.
	3. Pri dramatizovanom čítaní primerane hlasovo prezentovať text postavy dramatického diela.

Predmetové kompetencie	
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	1. Reprodukovať fakty a definície, vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
	2. Usporiadať známe javy do tried a systémov.
	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.
	4. Integrovat' čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia.
III. Analytické a interpretačné kompetencie	1. Zovšeobecniť literárny jav a navrhnúť jeho definíciu.
	2. Analyzovať literárny text z hľadiska štylistických, tematických a kompozičných prostriedkov a určiť ich funkčné využitie v diele.
	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.
	4. Hodnotiť dielo z vlastného stanoviska v kontexte doby jeho vzniku a v súčasnom kontexte.
IV. Tvorivé kompetencie	1. Parafrázovať dej epického a dramatického diela.
	2. Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.
	3. Vytvoriť básnický text, poviedku, scenár alebo iný kratší umelecký text.
	4. Interpretovať literárny text.
V. Informačné zručnosti	1. Orientovať sa vo verejnej knižnici a jej službách.
	2. Pracovať s údajmi o knižnom fonde v lístkovej a elektronickej podobe.
	3. Vedieť získať informácie z integrovaného informačného systému a internetu.
	4. Vybudovať si vlastnú knižnicu.

Výkonový štandard vymedzuje učebný výkon žiaka a je kritériom na hodnotenie úrovne, ktorú žiak dosiahol na vyučovaní. Tvoria ho textové časti usporiadané do riadkov a stĺpcov v nasledujúcom poradí:

- **riadky:** aplikačný kontext, kľúčové kompetencie,
- **stĺpce:** predmetové kompetencie, optimálny výkon, minimálny výkon.

Aplikačný kontext vo vzdelávacom štandarde sa stal dominantným prvkom. Ide o **textovú zložku** vzdelávacieho štandardu, ktorú tvoria jednotlivé literárne žánre/literárne druhy stanovené v obsahovom štandarde. Kontext predstavuje priestor na rozvíjanie čitateľských a interpretačných kompetencií, ktoré sú spojené s vytváraním a osvojovaním základných teoretických poznatkov o literatúre.

Kľúčové kompetencie majú nadpredmetový charakter, vytvárajú sa, upevňujú a využívajú v rámci celého učebného procesu.

Predmetové kompetencie majú jednoznačne činnostný charakter, sú napĺňané výkonom a obsahovým vymedzením učiva.

Výkon je definovaný dvoma krajnými úrovňami, a to optimálnou (najvyššou – výborný) a minimálnou (najnižšou akceptovateľnou – dostatočný) úrovňou. Inštitucionálne (školskou inšpekciou, národnými testami a pod.) je merateľný na konci ôsmeho ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Obsahový štandard predstavuje **druhú a neoddeliteľnú časť vzdelávacieho štandardu**. Tvoria ho základné literárnovedné **pojmy**. Ich rozdelenie do tematických celkov spolu s jednotlivými výkonmi a kompetenciami závisí od rozhodnutia učiteľa a príslušnej predmetovej komisie. Pojmy sú graficky rozdelené do troch kategórií:

- **tučné písmo** – pojmy už boli zavedené v základnej škole alebo v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom,
- normálne písmo – pojmy zavádzané v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom,
- ¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; tvorivo myslieť; tvoriť, prijívať a spracovávať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať			
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.			
Predmetová kompetencia			
Optimálny			
Minimálny			
I. Technika čítania a verejná prezentácia textu	1. Plynulo čítať súvislý literárny text, pri hlasnom čítaní správne dýchať, artikulovať a dodržiavať spisovnú výslovnosť.	1.1 Žiak dokáže plynulo, výrazne a so správnou výslovnosťou prečítať literárny text.	1.1 Žiak dokáže plynulo prečítať literárny text.
	2. Pri prednese literárneho textu aplikovať vedomosti o zvukovej rovine jazyka, v básnickom texte rešpektovať rytmickú usporiadanosť a frázovať ho v zhode s vlastným chápaním jeho významu.	2.1 Žiak dokáže rytmicky výrazne predniesť známy aj neznámy básnický text. 2.2 Žiak pri prednese dokáže frázovať text a vystihnúť vzťah medzi umeleckými prostriedkami a zmyslom literárneho textu. 2.3 Žiak vie teoreticky odôvodniť svoj spôsob hlasného čítania a recitácie.	2.1 Žiak vie prečítať známy básnický text s chybami v rytmickej intonácii.
	3. Pri dramatizovanom čítaní primerane hlasovo prezentovať text postavy dramatického diela.	3.1 Žiak vie v dramatizovanom čítaní vyjadriť charakter alebo momentálny stav postavy.	3.1 Žiak vie po predchádzajúcej príprave prečítať text divadelnej hry a zúčastniť sa ako postava na dramatizovanom čítaní textu.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KĽÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia	Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.		
	Optimálny	Minimálny	
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	3. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty.	3.7 Žiak vie v známom aj neznámom epickom a dramatickom diele identifikovať všetky časti klasickej vnútornej kompozície. 3.8 Žiak vie v známom aj neznámom epickom a dramatickom diele určiť chronologický, retrospektívny a reťazový kompozičný postup. Štruktúru týchto kompozičných usporiadaní vie zobraziť aj graficky. 3.9 Žiak vie určiť časti vonkajšej kompozície známeho aj neznámeho epického a dramatického diela. 3.10 Žiak vie identifikovať charakteristické znaky literárneho diela a určiť jeho žáner. 3.11 Žiak rozumie podstate literárnych druhov a vie určiť literárnodruhovú príslušnosť známeho aj neznámeho diela. 3.12 Žiak vie z hľadiska obsahu rozlíšiť známe aj neznáme lyrické básne, vrátane čistej (abstraktnej) lyriky. 3.13 Žiak dokáže odlíšiť pásmo rozprávača a pásmo postáv a sémanticky, gramaticky a pravopisne ich vymedziť. 3.14 Žiak chápe funkciu rozprávača, dokáže určiť typ rozprávača v známom aj neznámom diele. 3.15 Žiak chápe funkciu postavy, dokáže určiť typ postavy v epickom a dramatickom diele.	3.7 Žiak dokáže s pomocou učiteľa určiť v známom literárnom texte alebo inscenácii známej divadelnej hry niektorú časť klasickej vnútornej kompozície. 3.8 Žiak vie s pomocou učiteľa v známom epickom a dramatickom diele identifikovať retrospektívny kompozičný postup a odlíšiť ho od chronologického usporiadania. 3.9 Žiak vie na základe predchádzajúceho učiteľovho výkladu v literárnych dielach určiť prvky vonkajšej kompozície. 3.10 Žiak vie s pomocou učiteľa pri známom literárnom diele určiť žáner a niekoľko jeho znakov. 3.11 Žiak vie s pomocou učiteľa určiť literárnodruhovú príslušnosť známych epických a dramatických literárnych diel. 3.12 Žiak vie s pomocou učiteľa určiť známe lyrické básne z hľadiska obsahu (duchovná, prírodná, ľúbostná lyrika). 3.13 Výkon sa neuvádza. 3.14 Žiak dokáže s pomocou učiteľa identifikovať priameho rozprávača v známom literárnom diele a odlíšiť ho od vševediaceho. 3.15 Žiak vie s pomocou učiteľa v známom diele určiť charakterový typ postavy a svoje tvrdenie vie zdôvodniť.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text	
KEŤOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijívať a spracovávať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
Predmetová kompetencia	
Optimálny	
Minimálny	
II. Pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie	4. Integrovať čitateľské skúsenosti, literárnoteoretické a literárnohistorické vedomosti s recepčnými skúsenosťami z iných druhov umenia. 4.1 Žiak vie aplikovať príbuzné literárnoumelecké javy na výtvarné, hudobné a architektonické diela a vysvetliť ich estetickú funkciu (napr. rytmus, kompozícia, kontrast, idealizácia, symbol, alegória). 4.2 Žiak vie charakterizovať a chronologicky usporiadať literárnohistorické obdobia a smery, do ich rámca zaradiť vybraných autorov na základe relevantných znakov diel. 4.3 Žiak chápe estetický zmysel umenia a umeleckej literatúry, rozumie estetickú poznávaciu funkciu umeleckého diela a vie tieto pojmy uplatniť pri interpretácii akéhokoľvek primeraného literárneho diela.
	4.1 Výkon sa neuvádza. 4.2 Žiak vie chronologicky usporiadať literárnohistorické obdobia a smery, do ich rámca zaradiť štandardizovaných autorov a ich diela. 4.3 Výkon sa neuvádza.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
III. Analytické a interpretačné kompetencie	1. Zovšeobecniť literárny jav a navrhnuť jeho definíciu	1.1 Žiak na základe analýzy textu z určeného hľadiska dokáže identifikovať nový literárny jav a obsahovo ho vymedziť v návrhu definície.	1.1 Výkon sa neuvádza.
	2. Analyzovať literárny text z hľadiska štylistických, tematických a kompozičných prostriedkov a určiť ich funkčné využitie v diele.	2.1 Žiak dokáže uskutočniť štylistickú a kompozičnú analýzu textu a na jej základe zaradiť známe aj neznáme dielo do príslušného literárneho druhu. 2.2 Žiak dokáže uskutočniť štylistickú, tematickú a kompozičnú analýzu textu a na jej základe určiť druh lyriky. 2.3 Žiak dokáže odlišiť dejový a významový plán literárneho diela. 2.4 Žiak dokáže vyhľadať umelecké jazykové prostriedky a vysvetliť ich uplatnenie v známom aj neznámom diele. 2.5 Žiak chápe formy humoru a vie určiť výrazové (jazykové a situačné) prostriedky, ktoré navodzujú humorný charakter diela. 2.6 Žiak dokáže vystihnúť vnútornú spojitosť prvkov v kompozícii známeho aj neznámeho literárneho diela a svoj názor vie v relatívne ucelenej podobe verbálne prezentovať v diskusii. 2.7 Žiak vie vysvetliť autorovu koncepciu postáv v zmysle celkového zamerania diela a dokáže ako argumenty uviesť poznatky z jeho analýzy. 2.8 Žiak dokáže identifikovať druh rozprávača v známom aj neznámom epickom diele a vysvetliť jeho využitie vo vzťahu k dejovému a významovému plánu diela. Dokáže pri tom uplatniť výsledky štylistickej analýzy textu.	2.1 Žiak dokáže zaradiť známe dielo do príslušného literárneho druhu a s pomocou učiteľa určiť niektoré kompozičné a štylistické prvky podporujúce dané zaradenie. 2.2 Výkon sa neuvádza. 2.3 Žiak dokáže s pomocou učiteľa v známom diele odlišiť dejový a významový plán. 2.4 Žiak dokáže v známom diele vyhľadať umelecké jazykové prostriedky. 2.5 Žiak identifikuje v diele situačný humor a vie vysvetliť jeho podstatu. 2.6 Výkon sa neuvádza. 2.7 Žiak vie s pomocou učiteľa vysvetliť rolu kľúčovej postavy v známom literárnom diele. 2.8 Žiak dokáže v známom epickom diele s pomocou učiteľa určiť priameho rozprávača.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text		
KLÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém		
Predmetová kompetencia	Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
	Optimálny	Minimálny
III. Analytické a interpretačné kompetencie	3. Interpretovať literárne dielo, argumentovať výsledkami jeho analýzy a zohľadňovať poznatky z iných informačných zdrojov.	3.1 Žiak pri lyrickej poézii chápe významovú otvorenosť básnickej výpovede a na základe identifikácie stylistických, kompozičných a rytmotvorných prostriedkov, ktoré spoluvytvárajú autorský odkaz básne, vie prezentovať svoj osobný výklad akejkoľvek lyrickej básne. Svoj hodnotový systém dokáže konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. Vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. 3.2 Žiak dokáže pochopiť dielo na základe všestrannej analýzy (kompozičnej, stylistickej, obsahovej, druhovej a žánrovej), identifikovať rovinu deja a rovinu významu a ich vzájomnú spojitosť. Svoj hodnotový systém dokáže konfrontovať s hodnotami a významami obsiahnutými v texte a zaujať k nim kritické alebo sebakritické stanovisko. Vie primerane reagovať na otázky a kritické poznámky z triedy, vyhodnotiť ich a uvažovať o nich z hľadiska diela a aj z hľadiska vlastných čitateľských postojov. 3.3 Žiak v postmodernej literatúre vie vysvetliť princíp neurčitosti v rozprávaní a identifikuje výrazové prostriedky, na ktorých je táto neurčitosť vybudovaná. V texte identifikuje segmenty, ktoré spolu síce obsahovo súvisia, ale v štruktúre textu sú umiestnené bez časovej a logickej súvislosti. Je schopný objaviť kompozičný postup aj v netypicky organizovanom neznámom diele a aspoň čiastočne vysvetliť jeho estetickú účinnosť. Pri hĺbkovom členení textu dokáže odlíšiť diela so skrytým významovým plánom od diel, v ktorých absentuje alebo je potlačená dejová rovina. Rozumie koncepcii bizarných a nadprirodzených postáv či netradičných rozprávačov a v akomkoľvek diele dokáže vystihnúť ich zmysel v celkovom zameraní diela.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text	
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém	
Výkon Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
Predmetová kompetencia	Optimálny
III. Analytické a interpretačné kompetencie	Minimálny
4. Hodnotiť dielo z vlastného stanoviska v kontexte doby jeho vzniku a v súčasnom kontexte.	4.1 Žiak dokáže hodnoty a významy obsiahnuté v diele posúdiť v sociálno-kultúrnom a literárnohistorickom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo, ako aj s ohľadom na premeny tohto kontextu uskutočnené počas „života“ diela až po žiakovu súčasnosť. Svoje poznatky vie prezentovať v triede, podoprieť svoj názor argumentmi a obhájiť ho v diskusii. 4.2 Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti a interpretácie diela dokáže zhodnotiť jeho prínos pre svoj osobný rozvoj. 4.3 Žiak si pri interpretácii uvedomuje fikčný charakter diela a vie vyjadriť odlišnosť medzi mimoliterárnou aktuálnou skutočnosťou a literárnou fikciou.
	4.1 Žiak vie reprodukovať vedomosti o význame diela v sociálno-kultúrnom a literárnohistorickom kontexte doby, v ktorej dielo vzniklo. 4.2 Žiak na základe vlastnej čitateľskej skúsenosti dokáže subjektívne zhodnotiť prínos diela pre svoj osobný rozvoj. 4.3 Výkon sa neuvádza.

APLIKAČNÝ KONTEXT: lyrický text, epický text, dramatický text, vecný text			
KEÚČOVÉ KOMPETENCIE: používať kognitívne operácie; kriticky myslieť; formulovať a riešiť problémy; tvorivo myslieť; tvoriť, prijať a spracovať informácie; vyhľadávať a sprostredkovať informácie; formulovať svoj názor a argumentovať; vytvárať vlastný hodnotový systém			
Predmetová kompetencia		Výkon	
		Žiak dosahuje požadovaný výkon počas 5. až 8. ročníka.	
		Optimálny	Minimálny
IV. Tvorivé kompetencie	1. Parafrazovať dej epického a dramatického diela.	1.1 Žiak dokáže prerozprávať príbeh epického alebo dramatického diela, vrátane postmoderne konštruovaného diela.	1.1 Žiak dokáže s pomocou učiteľa prerozprávať príbeh epického alebo dramatického diela.
	2. Transformovať text diela do iného literárneho druhu, formy alebo žánru.	2.1 Žiak dokáže pretransformovať text epického básnického alebo dramatického diela do prózy. 2.2 Žiak dokáže zdramatizovať kratší prozaický alebo epický básnický text, vhodne využiť monológ a dialóg, sformulovať autorské poznámky. Vie využiť vhodné jazykové prostriedky na dosiahnutie dramatického napätia a estetického dojmu.	2.1 Žiak s pomocou učiteľa dokáže text jednoduchého epického básnického alebo dramatického diela pretransformovať do prózy. 2.2 Žiak vie s pomocou učiteľa zdramatizovať časť poviedky s využitím monológu a dialógu.
	3. Vytvoriť básnický text, poviedku, scenár alebo iný kratší umelecký text.	3.1 Žiak vie vytvoriť jednoduchý básnický, prozaický a dramatický text, pričom uplatní svoje literárnoteoretické vedomosti. 3.2 Žiak dokáže vytvoriť krátky dialóg so znakmi absurdnosti – gagmi, slovnými hračkami, nonsensovou štylizáciou a alogickými väzbami v syntaxi a vonkajšej kompozícii. 3.3 Žiak vie vytvoriť kratšiu fantastickú poviedku alebo sci-fi poviedku.	3.1 Žiak vie vytvoriť jednoduchý prozaický a dramatický text. 3.2 Výkon sa neuvádza. 3.3 Výkon sa neuvádza.
	4. Interpretovať literárny text.	4.1 Žiak vie samostatne napísať interpretáciu (obsahujúcu opis, analýzu, syntézu elementov, prípadne hodnotenie) literárneho diela. Pri tvorbe odborného textu sa opiera o primerané literárnovedné zdroje a vie správne uviesť bibliografické odkazy na použité pramene.	4.1 Výkon sa neuvádza.

Obsahový vzdelávací štandard**Časť: literatúra****Ročníky: 5. – 8.****Poznámka:**

Tučné písmo – pojmy už boli zavedené v základnej škole alebo v 1. – 4. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Normálne písmo – pojmy zavádzané v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

☞¹ – označuje pojem, ktorý už bol zavedený, ale opätovne sa zavádza aj v 5. – 8. ročníku gymnázia s osemročným vzdelávacím programom.

Všeobecné pojmy	
aktuálna skutočnosť – literárna fikcia	
autor/spisovateľ	
čitateľ/divák/poslucháč	
herec	
režisér	
časopis	
kniha	
knižnica	
rozhlas	
televízia	
film	
inscenácia	
	autorské poznámky
text ☞ ¹	
ilustrácia	
podsystemy literatúry	
	literatúra pre deti
	odborná (náučná) literatúra ☞ ¹
	populárnovedecká literatúra ☞ ¹
	umelecká literatúra ☞ ¹
	dobrodružná literatúra
	literatúra faktu
	vedecko-fantastická literatúra
literárne formy	
	poézia ☞ ¹
	próza ☞ ¹
	divadelná hra ☞ ¹

Literárne obdobia a smery	
staroveká literatúra	
stredoveká literatúra	
renesančná literatúra (humanizmus)	
baroková literatúra	
klasicizmus (osvietenstvo)	
romantizmus	
realizmus, naturalizmus	
literárna moderna	symbolizmus
	impresionizmus
avantgarda	expresionizmus
	surrealizmus (nadrealizmus)
naturizmus	
socialistický realizmus	
existencializmus	
postmoderna	

Literárne druhy	
epika ¹	
lyrika ¹	duchovná lyrika
	čistá (abstraktná) lyrika
	Púbostná lyrika ¹
	spoločenská lyrika ¹
	reflexívna (úvahová) lyrika ¹
	prírodná lyrika ¹
dráma ¹	

Literárne žánre a básnické formy		
lyrická poézia	báseň	
	ľudová pieseň	
	modlitba	
	populárna pieseň ¹	
	pásmo	
	sonet	
epická poézia	bájka	
	balada ¹	
	epos	
epická próza	anekdota	
	aforizmus	
	báj	
	bájka	
	hádanka	
	legenda	
	novela	
	podobienstvo	
	poveš'	
		ľudová poveš'
		autorská poveš'
	poviedka	
	porekadlo	
	pranostika	
	príslovie	
	román	
		detektívny román ¹
		dobrodružný román
		biografický román
		historický román
		dievčenský román
		román vo forme denníka
		sociálny/spoločenský román
		psychologický román
	rozprávka	
		ľudová rozprávka
		autorská rozprávka
		televízna rozprávka
		filmová rozprávka
		rozhlasová rozprávka
vyčítanka		
dramatická literatúra	absurdná dráma	
	činohra ¹	
	komédia ¹	
	tragédia ¹	
automatický text		
komiks		

Štruktúra literárneho diela	
dej	
príbeh	
autorská štylizácia reality	
kompozícia literárneho diela ¹	
chronologický (kronikársky) postup	
reťazový (nadväzujúci) postup	
retrospektívny (spätný) postup	
vnútorná kompozícia epického a dramatického literárneho diela ¹	
	úvod
	zápleтка
	vyvrcholenie
	obrat
	rozuzlenie
vonkajšia kompozícia literárneho diela	
	nadpis
	odsek
	kapitola
	diel
	strofa
	spev
	verš
	výstup
	dejstvo
členenie epického textu	
	pásmo rozprávača
	vševvediaci rozprávač
	priamy rozprávač
	pásmo postáv
	replika
	monológ ¹
	vnútorný monológ
	dialóg ¹
hlbkové členenie literárneho diela	
	dejový plán literárneho diela
	významový plán literárneho diela
	pointa
	motív
	téma
	hlavná myšlienka
prúd vedomia	
nespoľahlivosť v rozprávaní (nespoľahlivý rozprávač)	
literárna postava ¹	
	hlavná literárna postava
	vedľajšia literárna postava
	idealizovaný typ postavy
	charakterový typ postavy
	sociálny typ postavy

Štylizácia textu

alegória/inotaj
anafora
asociácia
básnické prirovnanie 📖 ¹
básnická otázka
epiteton 📖 ¹
komickosť
irónia
humor
jazykový
situačný
satira
hyperbola
metafora 📖 ¹
metonymia 📖 ¹
nonsens
personifikácia/zosobnenie
protiklad (kontrast)
symbol
zdrobnenina
zvukomalba

Metrika

rým 📖 ¹
združený 📖 ¹
striedavý 📖 ¹
obkročný 📖 ¹
prerývaný 📖 ¹
rytmus 📖 ¹
rytmicky viazaná reč (poézia, dráma)
rytmicky neviazaná reč (próza, dráma)
verš
veršový systém
časomerný veršový systém
slabičný (sylobický) veršový systém 📖 ¹
slabično-prízvučný (sylobotonický) veršový systém
prízvučná a neprízvučná slabika
voľný verš
stopa
trochej
daktyl
jamb
rytmicko-syntaktický paralelizmus
refrén

Autori a štandardizované literárne diela

Slovenská literatúra

Poézia

H. Gavlovič: Valaská škola – mravív stodola (vlastný výber)
J. Kollár: Předzpěv zo Slávy dcery
S. Chalupka: Mor ho!
A. Sládkovič: Marína (vlastný výber)
J. Botto: Smrť Jánošíkova
J. Kráľ: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko
I. Krasko: (vlastný výber)
J. Smrek: (vlastný výber)
R. Dilong: (vlastný výber)
M. Válek: (vlastný výber)
M. Rúfus: (vlastný výber)
J. Urban: (vlastný výber)

Próza

M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie
J. G. Tajovský: Maco Mlieč
Timrava: Ľapákovci
M. Urban: Živý bič
J. Cíger Hronský: Jozef Mak
D. Chrobák: Drak sa vracia
P. Jilemnický: O dvoch bratoch
A. Bednár: Kolíska
L. Mňačko: Ako chutí moc
D. Dušek: Kufor na sny

Dráma

J. Palárik: Dobrodružstvo pri obžinkoch
J. G. Tajovský: Statky-zmätky
I. Bukovčan: Kým kohút nezaspieva
M. Lasica – J. Satinský: Soirée

Svetová literatúra

Sofokles: Antigona
W. Shakespeare: Hamlet
Molière: Lakomec
E. M. Remarque: Na západe nič nové
A. S. Puškin: Kapitánova dcéra
J. D. Salinger: Kto chytá v žite